

BEZÚHONNOST A ROVNÉ ZACHÁZENÍ NA TRHU PRÁCE

(Legislativní i faktické požadavky bezúhonnosti
na trhu práce z pohledu rovného zacházení)

Tato publikace vychází díky laskavé podpoře Evropské unie z prostředků programu Transition Facility v projektu Systémové potírání diskriminačních praktik na trhu práce. Projekt je dále spolufinancován Ministerstvem práce a sociálních věcí v rámci podpory Programu B – Podpora sociálních služeb, které mají nadregionální či celostátní charakter.

Vydala:

PRO OBČANSTVÍ, OBČANSKÁ A LIDSKÁ PRÁVA

Poradna pro občanství/občanská a lidská práva, 2007

Petrská 29/1168, 110 00 Praha 1

email: poradna@iol.cz, dntb@seznam.cz

www.poradna-prava.cz, www.diskriminace.cz

Autoři: Michal Hubálek, Ladislav Zamboj

Tento dokument je vytvořen za finanční pomoci Evropské unie.

Za obsah tohoto dokumentu je výhradně zodpovědná Poradna pro občanství/občanská a lidská práva a nelze jej v žádném případě považovat za názor Evropské unie.

OBSAH

Úvod	4
1. Četnost požadavku bezúhonnosti v českém právním řádu	5
1.1. Právní předpisy se silou zákona	5
1.2. Podzákoné právní předpisy	24
1.3. Předpisy upravující členství v profesních komorách	29
1.4. Shrnutí	33
2. Požadavek bezúhonnosti z pohledu trestněprávních sankcí	34
2.1. Formy požadavku bezúhonnosti a způsoby jeho prokazování v pracovněprávních předpisech	34
2.2. Zásady ukládání trestů a výčet konkrétních druhů trestních sankcí u vybraných trestných činů	37
2.2.1. Zásady ukládání trestů v trestním zákoně	37
2.2.2. Výčet konkrétních druhů trestních sankcí u vybraných trestných činů	39
2.3. Shrnutí	45
3. Proporcionalita požadavku bezúhonnosti ve vybraných právních předpisech	47
3.1. Zákon o rybářství (z.č. 99/2004 Sb., v platném znění)	48
3.2. Zákon o silniční dopravě (z.č. 111/1994 Sb., v platném znění)	49
3.3. Živnostenský zákon (z.č. 455/1991 Sb., v platném znění)	51
3.4. Shrnutí	53
4. Dopady požadavku bezúhonnosti na trh práce	54
4.1. Dopady požadavku bezúhonnosti na uchazeče o zaměstnání	54
4.2. Možnosti obrany uchazečů o zaměstnání	56
4.3. Shrnutí	57
5. Návrhy a doporučení	59

ÚVOD

Cílem předkládané publikace je především upozornit na nadměrnou četnost výskytu požadavku bezúhonnosti, a to jak v právních předpisech regulujících různé oblasti pracovního (či podnikatelského) uplatnění, tak i v praxi na trhu práce v situacích, kdy zákonná úprava bezúhonnost na danou pozici nevyžaduje. Publikace dále přibližuje dopady tohoto požadavku na širokou skupinu uchazečů o zaměstnání, kteří se v minulosti dopustili méně závažné trestné činnosti a jsou prakticky bez šance se na trhu práce uplatnit. Součástí jsou i návrhy a doporučení změn vedoucích ke zlepšení této nevyhovující situace.

První kapitola obsahuje výčet právních předpisů stanovících požadavek bezúhonnosti jako nezbytnou podmínku výkonu výdělečné činnosti, včetně uvedení citací konkrétních ustanovení, osob, jichž se požadavek dotýká, a způsobů prokazování jeho splnění. Druhá kapitola je podrobněji zaměřena na formu požadavku bezúhonnosti a základní zásady ukládání trestů včetně možných druhů a výše sankce uvedené v prvním odstavci trestního zákona u vybraných trestných činů. Třetí kapitola podrobně přibližuje podmínky, které musí být splněny k souladu požadavku bezúhonnosti s ústavním pořádkem ČR (tzv. test přiměřenosti) a zároveň zkoumá splnění podmínek u vybraných právních předpisů (zákon o rybářství, zákon o silniční dopravě a živnostenský zákon). Čtvrtá kapitola se zaměřuje především na praktické dopady požadavku bezúhonnosti na trh práce (zejména u pracovních postů, kde bezúhonnost není vyžadována zákonem) a možnosti obrany uchazečů o zaměstnání neoprávněně odmítnutých právě z důvodu záznamu v rejstříku trestů. Pátá kapitola je věnována doporučením a návrhům systémových (převážně legislativních) změn.

1. ČETNOST POŽADAVKU BEZÚHONNOSTI V ČESKÉM PRÁVNÍM ŘÁDU

Požadavek bezúhonnosti k výkonu určitého povolání, profese či podnikání v určité oblasti se v českém právním řádu vyskytuje v desítkách právních předpisů upravujících nejrůznější oblasti činnosti. Ne vždy však je možno tento požadavek označit jako zcela v souladu s ústavním pořádkem ČR, resp. jako přiměřené, nutné a z hlediska veřejného zájmu ospravedlnitelné omezení základního práva.

V následujícím textu uvádíme výčet právních předpisů obsahujících toto omezení spolu se stručným uvedením jeho definice pro účely jednotlivých předpisů a výčtu osob, kterých se týká. Předpisy jsou řazeny dle jejich právní síly, tzn. nejdříve uvádíme zákony, dále pak ustanovení v podzákonných normách (vyhlášky a nařízení vlády vydávané v rámci zákonného zmocnění). Poslední podkapitola obsahuje zákony upravující členství v profesních komorách.

1.1. PRÁVNÍ PŘEDPISY SE SILOU ZÁKONA

Znění níže uvedených právních předpisů vychází ze stavu účinném ke dni 30. 6. 2007. Výčet nemusí být zcela kompletní (i když obsahuje skoro sedm desítek předpisů) – cílem předkládaného textu je spíše přiblížit diverzitu požadavku bezúhonnosti v našem právním řádu a jeho širší dopady na trh práce a výkon podnikatelských aktivit.

- ▶ **zákon o zaměstnanosti** (z. č. 435/2004 Sb., v platném znění) – obsahuje požadavek bezúhonnosti u žadatelů o povolení ke zprostředkování zaměstnání. Bezúhonností se pro účely tohoto zákona rozumí absence odsouzení za úmyslný trestný čin nebo trestný čin proti majetku. Bezúhonnost je prokazována výpisem z rejstříku trestů mladším než tři měsíce.
- ▶ **služební zákon** (z. č. 218/2002 Sb., v platném znění) – ukládá povinnost prokázat svoji bezúhonnost uchazečům o přijetí k přípravě na službu a uchazečům o jmenování do služby. Bezúhonností se pro účely tohoto zákona rozumí absence odsouzení za úmyslný trestný čin nebo trestný čin maření úkolů veřejného činitele z nedbalosti. Bezúhonnost je opět prokazována předložením výpisu z rejstříku trestů mladším než tři měsíce.
- ▶ **zákon o insolvenčních správcích** (z. č. 312/2006 Sb., v platném znění) – ukládá povinnost doložit bezúhonnost žadatelům o povolení pro činnost insolventního správce. Bezúhonností se pro účely tohoto zákona rozumí absence odsouzení za úmyslný trestný čin spáchaný v souvislosti s výkonem funkce insolvenčního správce nebo za jiný úmyslný trestný čin proti hospodářské ká-

zni. Bezúhonnost je prokazována výpisem z rejstříku trestů mladším než tři měsíce.

- ▶ **zákon o nakládání s bezpečnostním materiálem** (z. č. 310/2006 Sb., v platném znění) – ukládá doložit bezúhonnost pracovníkům, kteří nakládají s bezpečnostním materiálem. Za bezúhonného se pro účely zákona nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen buď k nepodmíněnému trestu odnětí svobody pro trestný čin spáchaný úmyslně, ať již samostatně nebo v souběhu s jinými trestnými činy, a byl mu uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání nejméně jednoho roku, nebo osoba odsouzená pro trestný čin spáchaný úmyslně, jehož skutková podstata souvisí s podnikáním, nebo osoba pravomocně odsouzená pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, jehož skutková podstata souvisí s předmětem podnikání. Bezúhonnost je prokazována předložením výpisu z rejstříku trestů mladším než tři měsíce.
- ▶ **zákon o veřejných neziskových ústavních zdravotnických zařízeních** (z. č. 245/2006 Sb., v platném znění) – ukládá povinnost bezúhonnosti členům dozorčí rady, řediteli a zástupci ředitele veřejného neziskového ústavního zdravotnického zařízení. Bezúhonností s pro účely tohoto zákona rozumí absence odsouzení za trestnou činnost související s poskytováním zdravotní péče, dále za trestnou činnost majetkové povahy nebo nepodmíněné odsouzení za jakýkoli trestný čin. Bezúhonnost je prokazována výpisem z rejstříku trestů mladším než tři měsíce.
- ▶ **zákon o výzkumu na lidských embryonálních kmenových buňkách a souvisejících činnostech** (z. č. 227/2006 Sb., platném znění) – ukládá povinnost bezúhonnosti osobám vykonávajícím funkci statutárních orgánů žadatele o povolení k výzkumu na lidských embryonálních kmenových buňkách. Pro účely tohoto zákona je za bezúhonnou považována osoba, která nebyla odsouzena pro úmyslný trestný čin nebo trestný čin nedbalostní související s výkonem činnosti, nebo osoba, které nebyla uložena pokuta či omezena autorizace za disciplinární delikt. Splnění požadavku je prokazováno předložením výpisu z rejstříku trestů mladším než tři měsíce.
- ▶ **stavební zákon** (z. č. 183/2006 Sb., v platném znění) – ukládá povinnost bezúhonnosti pro žadatele o jmenování autorizovaným inspektorem. Za bezúhonnou je pro účely tohoto zákona považována osoba, která nebyla odsouzena za trestný čin související se stavbou nebo stavební činností. Prokazuje se předložením výpisu z rejstříku trestů mladším než tři měsíce.
- ▶ **zákon o sociálních službách** (z. č. 108/2006 Sb., v platném znění) – stanoví požadavek bezúhonnosti pro osoby poskytující sociální služby, sociální pracovníky a pracovníky v sociálních službách. Pro účely tohoto zákona je za bezúhonnou považována osoba, která nebyla odsouzena za úmyslný trestný čin nebo

trestný čin nedbalostní související s činností. Prokazuje se výpisem z rejstříku trestů mladším než tři měsíce.

- ▶ **zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti** (z. č. 412/2005 Sb., v platném znění) – ukládá požadavek bezúhonnosti osobám seznamujícím se s informacemi typu „vyhrazené“ a osobám vykonávajícím citlivou činnost. Pro první typ osob se za bezúhonnost považuje absence odsouzení za úmyslný trestný čin nebo trestný čin nedbalostní vztahující se k ochraně utajovaných skutečností. U druhého typu osob jsou za bezúhonné považovány osoby, které nebyly odsouzeny za úmyslný trestný čin. Bezúhonnost se prokazuje výpisem z rejstříku trestů mladším než tři měsíce.
- ▶ **zákon o registračních pokladnách** (z. č. 215/2005 Sb., v platném znění) – ukládá povinnost bezúhonnosti pro servisní techniky servisního střediska. Pro účely tohoto zákona se za bezúhonnou považuje osoba, která nebyla odsouzena za úmyslný trestný čin. Bezúhonnost je prokazována výpisem z rejstříku trestů mladším než tři měsíce.
- ▶ **zákon o elektronických komunikacích** (z. č. 127/2005 Sb., v platném znění) – ukládá povinnost bezúhonnosti pro podnikatele v elektronických komunikacích. Pro účely tohoto zákona se za bezúhonnou považuje osoba, která nebyla odsouzena za úmyslný trestný čin nebo trestný čin nedbalostní související s podnikáním nebo za úmyslný trestný čin s trestem odnětí svobody nad jeden rok. Zákon rovněž ukládá povinnost bezúhonnosti členům Rady Českého telekomunikačního úřadu. V tomto případě se bezúhonností rozumí absence odsouzení pro úmyslný trestný čin. V obou případech je bezúhonnost prokazována výpisem z rejstříku trestů mladším než tři měsíce.
- ▶ **zákon o pedagogických pracovnících** (z. č. 563/2004 Sb., v platném znění) – ukládá povinnost bezúhonnosti pro pedagogické pracovníky. Bezúhonností se pro účely tohoto zákona rozumí absence odsouzení za úmyslný trestný čin nebo trestný čin nedbalostní související s poskytováním vzdělání. Bezúhonnost je prokazována předložením výpisu z rejstříku trestů mladším než tři měsíce.
- ▶ **zákon o podnikání na kapitálovém trhu** (z. č. 256/2004 Sb., v platném znění) – stanoví povinnost důvěryhodnosti u vedoucí osoby obchodníka s cennými papíry a provozovatele vypořádacího systému, dále pak u žadatele o povolení k činnosti makléře, investičního zprostředkovatele, provozovatele ratingové agentury, nuceného správce a likvidátora. Spojitost s bezúhonností je možno vyvozovat z prováděcího předpisu, který ukládá povinnost předložení výpisu z rejstříku trestů mladším než tři měsíce.
- ▶ **zákon o rybářství** (z. č. 99/2004 Sb., v platném znění) – bezúhonnost je vyžadována u žadatele o povolení výkonu rybářského práva a u člena rybářské stráže. Bezúhonnost pro účely tohoto zákona však není přesně definována a prokazuje

je se výpisem z rejstříku trestů mladším než tři měsíce a předložením čestného prohlášení, jímž osoba dosvědčí, „že na úseku rybářství nebyla uznána vinnou ze spáchání přestupku podle zákona o přestupcích, aniž jí byla pravomocně uložena pokuta podle tohoto zákona.“

- ▶ **zákon o nelékařských zdravotnických povoláních** (z. č. 96/2004 Sb., v platném znění) – ukládá povinnost bezúhonnosti u zdravotnického a jiného odborného personálu, všeobecných sester a porodních asistentek. Pro účely tohoto zákona jsou za bezúhonné považovány osoby, které nebyly odsouzeny k nepodmíněnému trestu odnětí svobody za úmyslný trestný čin související s poskytováním zdravotní péče. Bezúhonnost je prokazována předložením výpisu z rejstříku trestů mladším než tři měsíce.
- ▶ **zákon o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty** (z. č. 78/2004 Sb., v platném znění) – stanoví povinnost bezúhonnosti pro osoby vykonávající funkci odborného poradce. Za bezúhonnost se pro účely tohoto zákona považuje absence odsouzení za úmyslný trestný čin nebo trestný čin nedbalostní související s činností. Bezúhonnost je prokazována výpisem z rejstříku trestů mladším než tři měsíce.
- ▶ **zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí** (z. č. 38/2004 Sb., v platném znění) – ukládá povinnost bezúhonnosti pro pojišťovací zprostředkovatele, likvidátory a likvidátory pojistných událostí. Pro účely tohoto zákona se za bezúhonnost považuje absence odsouzení za trestné činy proti majetku, trestné činy hospodářské nebo jiné úmyslné trestné činy v posledních deseti letech před podáním žádosti. Prokazuje se výpisem z rejstříku trestů.
- ▶ **zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů** (z. č. 361/2003 Sb., v platném znění) – bezúhonnost je vyžadována u kandidátů na pozice příslušníků bezpečnostních sborů. Za bezúhonnou se pro účely tohoto zákona nepovažuje osoba, která byla v posledních deseti letech pravomocně odsouzena za úmyslný trestný čin s horní hranicí trestní sazby odnětí svobody nepřevyšující dva roky nebo která byla v posledních patnácti letech pravomocně odsouzena za úmyslný trestný čin s horní hranicí trestní sazby odnětí svobody nepřevyšující dva roky, avšak nepřevyšující pět let, nebo která byla pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin s horní hranicí trestní sazby odnětí svobody vyšší než pět let nebo k výjimečnému trestu nebo která byla v posledních pěti letech pravomocně odsouzena pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, jestliže její jednání, kterým spáchala trestný čin, je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka. Dále se pro účely tohoto zákona nepovažuje za bezúhonnou osoba, jejíž trestní stíhání pro úmyslný trestný čin bylo na základě pravomocného rozhodnutí o schválení narovnání zastaveno a od tohoto rozhodnutí ješ-

tě neuplynulo pět let, je-li jednání, kterým spáchala trestný čin, v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka, nebo osoba jejíž trestní stíhání pro úmyslný trestný čin bylo pravomocně podmíněně zastaveno a od uplynutí zkušební doby nebo lhůty, v níž má být rozhodnuto, že se osvědčila, neuplynulo ještě deset let, nebo bylo v trestním řízení, které bylo proti ní vedeno, rozhodnuto o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání a od tohoto rozhodnutí ještě neuplynulo pět let, je-li jednání, kterým spáchala trestný čin, v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka, nebo osoba, která byla v posledních pěti letech pravomocně uznána vinnou z přestupku nebo jiného správního deliktu, je-li jednání, kterým spáchala přestupek nebo jiný správní delikt, v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka, nebo osoba, která vykazuje znaky závislosti na alkoholu či jiných psychotropních látkách nebo činnostech.

Jako sporné se jeví ustanovení § 14 odst. 3 zákona, dle kterého se při posuzování bezúhonnosti nepřihlíží k zahlázení odsouzení podle zvláštního právního předpisu nebo k rozhodnutí prezidenta republiky, v jejichž důsledku se na osobu hledí, jakoby odsouzena nebyla. Z výše uvedeného vyplývá, že bezúhonnost je v tomto případě prokazována opisem z výpisu rejstříku trestů.

- ▶ **zákon o zoologických zahradách** (z. č. 162/2003 Sb., v platném znění) – bezúhonnost je vyžadována u žadatelů o licenci k provozování zoologické zahrady a členů jejich statutárních orgánů. Pro účely tohoto zákona se za bezúhonnost považuje absence odsouzení za trestné činy související s činnostmi nebo uznání viny z přestupku či jiného správního deliktu podle právních předpisů o ochraně přírody a životního prostředí, veterinárních předpisů nebo předpisů na ochranu zvířat proti týrání (lhůta 3 roky). Prokazováno výpisem z rejstříku trestů.
- ▶ **zákon o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin** (z. č. 149/2003 Sb., v platném znění) – doložení bezúhonnosti je dle tohoto zákona vyžadováno u žadatelů o licenci k obchodování. Za bezúhonnou je pro účely tohoto zákona považována osoba, která nebyla pravomocně odsouzena za úmyslný trestný čin související s podnikáním či nedbalostní trestný čin související s činností. Bezúhonnost je prokazována výpisem z rejstříku trestů mladším než tři měsíce.
- ▶ **zákon o úřednících územních samosprávných celků** (z. č. 12/2000 Sb., v platném znění) – bezúhonnost je vyžadována u uchazečů o post „úředníka“. Za bezúhonnou se pro účely tohoto zákona považuje osoba, která nebyla odsouzena za úmyslný nebo nedbalostní trestný čin související s výkonem veřejné správy. Prokazováno výpisem z rejstříku trestů mladším než tři měsíce.
- ▶ **zákon o některých opatřeních souvisejících se zákazem bakteriologických (biologických) a toxinových zbraní** (z. č. 281/2002 Sb., v platném znění) – bez-

úhonnost je vyžadována u osob, které nakládají s rizikovými látkami a jejich odpovědných zástupců. Za bezúhonnou se pro účely tohoto zákona považuje osoba, která nebyla odsouzena úmyslný trestný čin nebo trestný čin nedbalostní související s činností. Tato skutečnost s prokazuje výpisem z rejstříku trestů mladším než tři měsíce.

- ▶ **zákon o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových** (z. č. 201/2000 Sb., v platném znění) – vyžaduje bezúhonnost po všech zaměstnancích úřadu. Za bezúhonnost je pro účely tohoto zákona považována absence odsouzení za úmyslný trestný čin. Splnění podmínky je prokazováno výpisem z rejstříku trestů mladším než tři měsíce.
- ▶ **soudní řád správní** (z. č. 150/2002 Sb., v platném znění) – bezúhonnost je vyžadována u kandidátů na pozici asistenta soudce Nejvyššího správního soudu. Za bezúhonnou je považována osoba, která nebyla odsouzena za jakýkoliv trestný čin. Tato skutečnost je prokazována výpisem z rejstříku trestů, který nesmí být starší než tři měsíce.
- ▶ **zákon o zbraních** (z. č. 119/2002 Sb., v platném znění) – bezúhonnost vyžadována u žadatelů o zbrojní průkaz či zbrojní licenci (v těchto případech i členové statutárních orgánů či jejich odpovědní zástupci). Zákon rovněž používá podmínku spolehlivosti, kterou je nutno splnit vedle bezúhonnosti. Při porušení podmínek mohou být zbrojní průkaz či licence odebrány. Za bezúhonného není považován ten, kdo byl pravomocně uznán vinným trestným činem:
  - vlastizrady, rozvracení republiky, teroru, teroristického útoku, záškodnictví, sabotáže, vyzvědačství, válečné zrady, účasti na zločinném spolčení, obecného ohrožení, ohrožení bezpečnosti vzdušného dopravního prostředku a civilního plavidla, zavlčení vzdušného dopravního prostředku do ciziny, vraždy nebo genocidia, za který byl uložen výjimečný trest nebo trest odnětí svobody na více než dvanáct let; v případě mladistvého trest odnětí svobody na pět až deset let, nebo
  - uvedeným v předchozím bodě, za který byl uložen trest odnětí svobody na pět až dvanáct let, nebo úmyslným trestným činem proti životu a zdraví, proti svobodě a lidské důstojnosti nebo jiným úmyslným trestným činem spáchaným se zbraní, za který byl uložen trest odnětí svobody převyšující pět let a od právní moci rozsudku nebo od ukončení výkonu trestu odnětí svobody v případě, že tento trest byl uložen, neuplynulo alespoň dvacet let, nebo
  - uvedeným v předchozích bodech nebo jiným úmyslným trestným činem, jestliže od právní moci rozsudku nebo od ukončení výkonu trestu odnětí svobody v případě, že tento trest byl uložen, neuplynulo alespoň pět let, jestliže byl uložen trest odnětí svobody nepřevyšující dva roky nebo jiný

trest než trest odnětí svobody, nebo deset let, jestliže byl uložen trest odnětí svobody převyšující dva roky, nebo

- spáchaným z nedbalosti za porušení povinností v souvislosti s držením, nošením nebo používáním zbraně nebo střeliva, pokud od právní moci rozsudku neuplynuly alespoň tři roky.

Za bezúhonného rovněž není považován ten, kdo byl v cizině pravomocně uznán vinným činem, jehož skutková podstata odpovídá skutkové podstatě některého z trestných činů uvedených ve shora uvedených bodech. Doba, po kterou není osoba považována za bezúhonnou, je v tomto případě totožná.

Za bezúhonného podle tohoto zákona se v případě žádosti o vydání zbrojního průkazu skupiny F nebo zbrojní licence skupiny K nepovažuje také ten, kdo byl pravomocně uznán vinným trestným činem porušování předpisu o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, útoku na státní orgán, útoku na veřejného činitele, nedovoleného ozbrojování, vývoje, výroby a držení zakázaných bojových prostředků, nedovolené výroby a držení radioaktivního materiálu a vysoce nebezpečné látky, hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení, podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod, mučení a jiného nelidského a krutého zacházení, podpory a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka, používání zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje, válečné krutosti, persekuce obyvatelstva nebo jiným trestným činem spáchaným se zbraní.

Ve všech shora uvedených případech se bezúhonnost prokazuje opisem z rejstříku trestů, tzn. není přihlíženo k případnému zahlazení odsouzení.

Za spolehlivého podle tohoto zákona se nepovažuje ten,

- jehož trestní stíhání pro úmyslný trestný čin bylo pravomocně podmíněně zastaveno a dosud neuplynula zkušební doba nebo lhůta, v níž má být rozhodnuto zda se osvědčil nebo ten,
- kdo byl v posledních třech letech opakovaně pravomocně uznán vinným z přestupku na úseku zbraní a střeliva nebo na úseku používání výbušnin nebo ten,
- kdo prokazatelně nadměrně požívá alkoholické nápoje nebo prokazatelně požívá návykové látky nebo ten,
- kdo představuje nebezpečí pro vnitřní pořádek a bezpečnost svým jednáním, za které byl v posledních třech letech opakovaně pravomocně uznán vinným z přestupku na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi, na úseku obrany České republiky, proti veřejnému pořádku, proti občanskému soužití, proti majetku nebo na úseku zemědělství, myslivosti a rybářství tím, že úmyslně neoprávněně zasáhl do výkonu práva

myslivosti nebo do výkonu rybářského práva anebo úmyslně lovil zvěř nebo chytil ryby v době hájení.

Za spolehlivého se v případě žádosti o vydání zbrojního průkazu skupiny F nebo zbrojní licence skupiny K nepovažuje také ten, kdo byl v posledních pěti letech pravomocně uznán vinným z přestupku na úseku zbraní a střeliva nebo na úseku výbušnin, nebo ten, kdo vyvíjí nebo podporuje činnost proti zájmům České republiky nebo proti zájmům, k jejichž ochraně se Česká republika zavázala.

► **zákon o ochraně ovzduší** (z. č. 86/2002 Sb., v platném znění) – bezúhonnost vyžadována u žadatelů o autorizaci k provádění uvedených činností (k ověřování množství emisí skleníkových plynů podle zvláštního právního předpisu). Pro účely tohoto zákona se za bezúhonnost považuje absence odsouzení za úmyslný trestný čin nebo trestný čin nedbalostní související s autorizovanou činností. Prokazuje se výpisem z rejstříku trestů mladším než tři měsíce

► **zákon o soudech a soudcích** (z. č. 6/2002 Sb., v platném znění) – bezúhonnost je vyžadována u kandidátů na funkci asistenta soudce Nejvyššího soudu, vrchního soudu, krajského soudu a okresního soudu, soudce a přísedícího všech soudů a člena soudcovské rady. Za bezúhonnou se pro účely tohoto zákona považuje osoba, která nebyla odsouzena za jakýkoliv trestný čin. Prokazuje se výpisem z rejstříku trestů mladším než tři měsíce.

► **zákon o myslivosti** (z. č. 449/2001 Sb., v platném znění) – vyžaduje doložení bezúhonnosti u uchazečů na pozici člena myslivecké stráže, mysliveckého hospodáře v honitbě či u žadatele o lovecký lístek. U člena myslivecké stráže se za bezúhonného nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin nebo uznán vinným ze spáchání přestupku na úseku myslivosti nebo ten, komu byla pravomocně uložena pokuta podle tohoto zákona. K zahlazení odsouzení se nepřihlíží, bezúhonnost se prokazuje opisem z rejstříku trestů.

U mysliveckých hospodářů honiteb je bezúhonnost definována totožně, prokazuje se ale výpisem z rejstříku trestů a nepřihlíží se k uloženým pokutám za přestupky na úseku myslivosti a k pokutám za přestupky uložené podle tohoto zákona, pokud od právní moci rozhodnutí o jejich uložení uplynuly dva roky.

U žadatele o lovecký lístek je rovněž bezúhonnost definována identicky, prokazuje se výpisem z rejstříku trestů, přičemž se nepřihlíží k uloženým pokutám za přestupky na úseku myslivosti a k pokutám za přestupky uložené podle tohoto zákona, pokud od právní moci rozhodnutí o jejich uložení uplynuly dva roky; u cizince, který nemá pobyt na území České republiky a žádá o vydání loveckého lístku na dobu kratší než 30 dnů, lze výpis z rejstříku trestů nahradit platným loveckým lístkem ze země jeho pobytu.

► **zákon o veřejných sbírkách** (z. č. 117/2001 Sb., v platném znění) – bezúhonnost vyžadována u fyzických osob, které jsou za právnickou osobu oprávněny

jednat ve věcech sbírky. Tyto osoby musí doložit doklad o bezúhonnosti (výpis z rejstříku trestů) ne starší jednoho měsíce spolu s oznámením sbírky. Dále tyto osoby musí spolu s oznámením sbírky dodat i čestné prohlášení o tom, že proti nim není v okamžiku oznámení sbírky vedeno trestní stíhání. Tyto požadavky je nutné splnit u právnických osob s výjimkou krajů a obcí.

- ▶ **zákon o posuzování vlivů na životní prostředí** (z. č. 100/2001 Sb., v platném znění) – bezúhonnost vyžadována u žadatelů o autorizaci k posuzování vlivů na životní prostředí (posudková činnost). Za bezúhonnou se pro účely zákona považuje osoba, která nebyla pravomocně odsouzena za trestný čin, který souvisí s autorizovanou činností podle tohoto zákona. Bezúhonnost se prokazuje předložením dokladu o bezúhonnosti, kterým je výpis z rejstříku trestů mladší než tři měsíce.
- ▶ **zákon o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích** (z. č. 56/2001 Sb., v platném znění) – vyžaduje bezúhonnost u žadatelů o oprávnění k posuzování provozu stanice technické kontroly a členů jejich statutárních orgánů, u techniků této stanice a u žadatelů o oprávnění k provozování stanice měření emisí a členů jejich statutárních orgánů. Za bezúhonného se pro účely zákona nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen za trestný čin spáchaný úmyslně k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání alespoň jednoho roku, dále pro trestný čin spáchaný úmyslně, jehož skutková podstata souvisí s podnikáním, nebo pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, jehož skutková podstata souvisí s předmětem podnikání, pokud se na něho nehledí, jako by nebyl odsouzen. Bezúhonnost je dokladována výpisem z rejstříku trestů, který ke dni dokladování nesmí být starší než tři měsíce.
- ▶ **zákon o pojišťovnictví** (z. č. 363/1999 Sb., v platném znění) – na jeho základě musí být důvěryhodní žadatelé o povolení k provozování pojišťovací činnosti a členové jejich statutárních orgánů. Za důvěryhodnou se pro účely zákona považuje fyzická osoba, která je způsobilá k právním úkonům a která nebyla v posledních deseti letech přede dnem podání žádosti, pravomocně odsouzena pro trestný čin proti majetku, pro trestný čin hospodářský nebo pro jiný úmyslný trestný čin, nebo osoba, jejíž odsouzení pro tyto trestné činy bylo zahlazeno nebo se na ni z jiného důvodu hledí, jako by nebyla odsouzena. Bezúhonnost se dokládá výpisem z rejstříku trestů ne starším než tři měsíce.
- ▶ **zákon o vyhledávání, průzkumu a těžbě nerostných zdrojů z mořského dna za hranicemi pravomocí států** (z. č. 158/2000 Sb., v platném znění) – vyžaduje bezúhonnost u žadatelů o osvědčení odborné způsobilosti k činnosti. Za bezúhonného se pro účely zákona považuje ten, kdo nebyl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný úmyslně nebo z nedbalosti, který souvisel s vyhledáváním nebo činností v Oblasti, a zároveň ten, kdo nebyl odsouzen pro jakýko-

liv jiný trestný čin spáchaný úmyslně k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání alespoň jednoho roku. Bezúhonnost je prokazována výpisem z rejstříku trestů mladším než tři měsíce.

- ▶ **zákon o zdravotnických prostředcích** (z. č. 123/2000 Sb., v platném znění) – bezúhonnost je vyžadována u kandidátů na členství v etické komisi k provádění klinických zkoušek. Za bezúhonnou se považuje osoba, která nebyla pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin spáchaný v souvislosti s klinickými zkouškami nebo klinickým hodnocením nebo v souvislosti s poskytováním zdravotní péče. Prokazováno výpisem z rejstříku trestů – není specifikováno jeho stáří.
- ▶ **zákon o námořní plavbě** (z. č. 61/2000 Sb., v platném znění) – klade povinnost bezúhonnosti na provozovatele námořního plavidla či, pokud je provozovatelem právnická osoba, na všechny členy statutárních orgánů. Za bezúhonného se považuje ten, kdo nebyl pravomocně odsouzen pro trestný čin, jehož skutková podstata souvisí s námořní plavbou, nebo ten, kdo nebyl pravomocně odsouzen pro jiný trestný čin spáchaný úmyslně, pokud se na něj nehledí, jako by nebyl odsouzen. Bezúhonnost je prokazována výpisem z rejstříku trestů mladším než šest měsíců.
- ▶ **zákon o sociálně-právní ochraně dětí** (z. č. 359/1999 Sb., v platném znění) – klade požadavek bezúhonnosti na žadatele o osvojení či pěstounskou péči a členy tvořící jeho společnou domácnost. U těchto osob se pro účely zákona za bezúhonného nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen pro trestný čin, který směřoval proti životu, zdraví, lidské důstojnosti, mravnímu vývoji nebo jmění dítěte, nebo pro jiný trestný čin, jehož spáchání může mít vliv na způsobilost žadatele k řádné výchově dítěte. Bezúhonnost prokazována výpisem z rejstříku trestů mladším než tři měsíce.

Zákon dále vyžaduje bezúhonnost i po parodických nebo sourozencích, pokud žádají o pobyt dítěte mimo ústavní zařízení. Prokazováno výpisem z rejstříku trestů.

Zákon rovněž vyžaduje bezúhonnost u všech osob vykonávajících sociálně-právní ochranu dětí – doložení bezúhonnosti je podmínkou udělení pověření k této činnosti. Dokládáno výpisem z rejstříku trestů mladším než tři měsíce.

- ▶ **zákon o vojácích z povolání** (z. č. 221/1999 Sb., v platném znění) – bezúhonnost je jedním z předpokladů pro povolání do služebního poměru. Přesná podoba není v zákoně specifikována. Bezúhonnost je prokazována výpisem z rejstříku trestů mladším šesti měsíců.
- ▶ **zákon o veterinární péči** (z. č. 166/1999 Sb., v platném znění) – bezúhonnost je požadována po žadateli o povolení k provádění laboratorní, popřípadě jiné veterinární diagnostické činnosti, jejíž výsledky mají být využívány pro účely

státního veterinárního dozoru, anebo k provozování asanačního podniku (popřípadě po odpovědném zástupci právnické osoby). Za bezúhonného se považuje ten, kdo nebyl pravomocně odsouzen v posledních deseti letech pro úmyslný trestný čin anebo v posledních pěti letech pro trestný čin spáchaný z nedbalosti v souvislosti s odbornou veterinární činností. Způsob prokazování bezúhonnosti v zákoně chybí.

Bezúhonnost je dále vyžadována u soukromých veterinárních techniků – definována identicky.

- ▶ **zákon o návykových látkách** (z. č. 167/1998 Sb., v platném znění) – vyžaduje bezúhonnost u osob, které žádají o povolení k zacházení s návykovými látkami, přípravky a prekursory. Právnická osoba je povinna prokázat bezúhonnost fyzických osob, které jsou zapsány v obchodním rejstříku jako osoby oprávněné za ni jednat; právnická osoba, která se nezapisuje do obchodního rejstříku, prokáže bezúhonnost fyzických osob, které jsou označeny ve zřizovacích dokumentech jako osoby oprávněné za ni jednat. Bezúhonností se rozumí skutečnost, že fyzická osoba nebyla pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin ani pro trestný čin spáchaný z nedbalosti v souvislosti se zacházením s návykovými látkami, prekursory a léčivy. Bezúhonnost se prokazuje výpisem z rejstříku trestů mladším než tři měsíce.
- ▶ **zákon o vysokých školách** (z. č. 111/1998 Sb., v platném znění) – bezúhonnost požadována u členů akreditační komise (členů rozhodujících o udělení akreditace VŠ). Není blíže specifikována.
- ▶ **zákon o nadacích a nadačních fondech** (z. č. 227/1997 Sb., v platném znění) – bezúhonnost vyžadována u členů správní a dozorčí rady nadace a popřípadě i revizora účtů. Za bezúhonného se nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin. Dokládáno výpisem z rejstříku trestů, popřípadě příslušným dokladem státu trvalého pobytu osoby, o níž se jedná, mladším než šest měsíců.
- ▶ **zákon o léčivech** (z. č. 79/1997 Sb., v platném znění) – vyžaduje bezúhonnost u osob zacházejících s léčivy. Za bezúhonnou je považována fyzická osoba, která nebyla pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin a ani nebyla pravomocně odsouzena pro trestný čin spáchaný z nedbalosti v souvislosti se zacházením s léčivy. Bezúhonnost je prokazována výpisem z rejstříku trestů bez uvedení stáří.
- ▶ **zákon o civilním letectví** (z. č. 489/1997 Sb., v platném znění) – bezúhonnost požadována po osobách vykonávajících činnost leteckého personálu (fyzické osoby, které vykonávají činnosti k zajištění bezpečného a plynulého leteckého provozu – výkonní letci, obsluhující personál, pozemní letecký personál). Za bezúhonného se nepovažuje osoba, která byla pravomocně odsouzena pro

trestný čin, jehož skutková podstata souvisí s činností člena leteckého personálu, nebo ta, která byla pravomocně odsouzena pro jiný trestný čin spáchaný úmyslně, jestliže vzhledem k osobě žadatele o vykonávání činnosti člena leteckého personálu je obava, že se dopustí stejného nebo podobného činu při výkonu činnosti, pokud se na ní nehledí, jako by nebyla odsouzena.

Dále zákon požaduje bezúhonnost po provozovatelích letišť a členech jejich statutárních orgánů. Za bezúhonného se v tomto případě nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen pro trestný čin, jehož skutková podstata souvisí s provozováním letiště, nebo ten, kdo byl pravomocně odsouzen pro jiný trestný čin spáchaný úmyslně, jestliže vzhledem k povaze provozování letiště a osobě žadatele o vydání povolení je obava, že se dopustí stejného nebo podobného činu při provozování letiště, pokud se na něj nehledí, jako by nebyl odsouzen. Bezúhonnost je prokazována výpisem z rejstříku trestů, který není starší než šest měsíců.

Bezúhonnost je rovněž požadována při žádosti o udělení povolení k provozování odbavovací služby na letišti, a to jak u žadatele, tak i u jeho případného odpovědného zástupce (u právnických osob je bezúhonnost požadována po všech členech statutárních orgánů). Za bezúhonného není v tomto případě považován ten, kdo byl pravomocně odsouzen pro trestný čin, jehož skutková podstata souvisí s poskytováním odbavovacích služeb, nebo ten, kdo byl pravomocně odsouzen pro jiný trestný čin spáchaný úmyslně, jestliže vzhledem k povaze poskytování odbavovacích služeb a osobě žadatele o udělení souhlasu s poskytováním odbavovacích služeb je obava, že se dopustí stejného nebo podobného činu při poskytování služeb, pokud se na něj nehledí, jako by nebyl odsouzen.

Dále je bezúhonnost vyžadována u žadatelů o licenci k provozování obchodní letecké přepravy a jejich odpovědných zástupců (u právnických osob u všech členů statutárních orgánů). Za bezúhonného se pro účely tohoto zákona nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen pro trestný čin, jehož skutková podstata souvisí s obchodní leteckou dopravou, nebo ten, kdo byl pravomocně odsouzen pro jiný trestný čin spáchaný úmyslně, jestliže vzhledem k povaze obchodní letecké dopravy a osobě žadatele o vydání licence je obava, že se dopustí stejného nebo podobného činu při provozování obchodní letecké dopravy, pokud se na něj nehledí, jako by nebyl odsouzen.

► **zákon o některých opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní** (z. č. 19/1997 Sb., v platném znění) – bezúhonnost požadována u odpovědných zástupců právnické osoby žádající o udělení licence opravňující k nakládání s vysoce nebezpečnými látkami. Za bezúhonného se nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen buď za trestný čin, jehož skutková podstata souvisí s činností, na kterou má být licence udělena, nebo pro jiný trestný čin spáchaný úmyslně, jestliže vzhledem k povaze činnosti, na kterou má být udělena li-

cence, a osobě odpovědného zástupce je obava, že se dopustí stejného nebo podobného činu při provozování výkonu odpovědného zástupce, pokud se na něj nehledí, jako by nebyl odsouzen. Bezúhonnost je prokazována výpisem z rejstříku trestů mladším než šest měsíců.

- ▶ **atomový zákon** (z. č.18/1997 Sb., v platném znění) – bezúhonnost vyžadována u vykonavatelů povolované činnosti (a jejich odpovědných zástupců a členů statutárních orgánů). Vykonavatel povolené činnosti je dále povinen ověřovat bezúhonnost u zaměstnanců a osob nakládajících s jaderným materiálem I. a II., III. kategorie, zajišťujících fyzickou ochranu jaderných zařízení a jaderných materiálů, vstupujících bez doprovodu do vnitřního prostoru jaderných zařízení. Za bezúhonného se pro účely tohoto zákona považuje ten, kdo nebyl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, jehož skutková podstata souvisí s povolovanou činností, nebo pro trestný čin spáchaný úmyslně. Bezúhonnost je prokazována výpisem z rejstříku trestů mladším než tři měsíce.
- ▶ **lesní zákon** (z. č. 289/1995 Sb., v platném znění) – požaduje bezúhonnost ve formě absence odsouzení za úmyslný trestný čin u fyzické osoby, která má být ustanovena na pozici lesní strážce (na návrh vlastníka). Bezúhonnost je dále požadována tímto zákonem u žadatelů o udělení licence odborného lesního hospodáře a jeho případného odpovědného zástupce. Za bezúhonnou se v tomto případě nepovažuje osoba, která byla pravomocně odsouzena pro trestný čin, jehož skutková podstata souvisí s předmětem licence, nebo pro jiný trestný čin, spáchaný úmyslně, jestliže vzhledem k povaze licence a osobě žadatele o udělení licence je obava, že se dopustí stejného nebo podobného činu při provozování činnosti, která je předmětem licence. Prokazování bezúhonnosti v zákoně není upraveno.
- ▶ **devizový zákon** (z. č. 219/1995 Sb., v platném znění) – k bezúhonnosti je předně přihlíženo u žadatelů o udělení devizové licence (nutná k provádění obchodů s devizovými hodnotami nebo poskytování peněžních služeb, je-li tato činnost podnikáním a není-li třeba jiného druhu licence). V tomto případě není stanovena jako striktní podmínka, pouze se k ní přihlíží, a to nejen u žadatele o licenci, ale i u členů statutárních orgánů, dále u osob vykonávajících řídicí funkce a u osob přímo obchodujících s devizovými hodnotami a poskytujícími peněžní služby. Za bezúhonného se pro účely tohoto zákona nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin nebo pro nedbalostní trestný čin majetkové povahy. Bezúhonnost je prokazována výpisem z rejstříku trestů mladším než jeden měsíc.
- ▶ **zákon o spořitelních a úvěrových družstvech** (z. č. 87/1995 Sb., v platném znění) – zde se objevuje podmínka důvěryhodnosti bez jejíhož splnění nemůže

subjekt podnikat jako družstevní záložna. Povolení není vydáno, pokud podmínku důvěryhodnosti nespĺňují řídící osoby žadatele (jimiž se pro účely tohoto zákona rozumí osoby zvolené do funkce členů představenstva, kontrolní komise a úvěrové komise a dále osoby, které jsou navrhovány v družstevní záložně na výkonné řídící funkce, s nimiž je spojena pravomoc a odpovědnost vymezená stanovami družstevní záložny). Za důvěryhodnou se pro účely tohoto zákona považuje osoba, která nebyla v minulosti pravomocně odsouzena pro trestný čin majetkové povahy, dále pro trestný čin, jehož skutková podstata souvisí s předmětem podnikání družstevní záložny nebo pro jiný úmyslný trestný čin, dále osoba, které nebyla pravomocně uložena pokuta nebo povinnost k náhradě škody pro zaviněné závažné nebo opakované porušení zákonné povinnosti, které vedlo k významnému ohrožení nebo poškození věřitelů, klientů, podílníků a akcionářů akciových investičních fondů, k narušení integrity nebo transparentnosti finančního trhu či zneužití důvěrných informací, dále osoba, na jejíž majetek nebyl prohlášen konkurz (s výjimkou případů, kdy soud konkurs zrušil jinak, než 1. usnesením o zrušení konkursu pro splnění rozvrhového usnesení nebo proto, že majetek úpadce nepostačuje k úhradě nákladů konkursu, nebo usnesením o zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu pro nedostatek majetku, nebo jde o osobu, která byla zvolena do funkce již za úpadku právnické osoby, nebo jde o osobu, která se domůže v řízení u soudu určení, že dosavadní funkci vykonávala s péčí řádného hospodáře, nebo jde o likvidátora, který splnil zákonnou povinnost podat návrh na prohlášení konkursu pro předluženost likvidované společnosti), a osoba, která nebyla v posledních pěti letech členem statutárního orgánu nebo jiného orgánu právnické osoby, u které byla zavedena nucená správa nebo na jejíž majetek byl prohlášen konkurs, nebo byl-li návrh na prohlášení konkursu podaný proti takové právnické osobě zamítnut pro nedostatek majetku (opět s výjimkou případů, kdy soud konkurs zrušil jinak, než 1. usnesením o zrušení konkursu pro splnění rozvrhového usnesení nebo proto, že majetek úpadce nepostačuje k úhradě nákladů konkursu, nebo usnesením o zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu pro nedostatek majetku, nebo jde o osobu, která byla zvolena do funkce již za úpadku právnické osoby, nebo jde o osobu, která se domůže v řízení u soudu určení, že dosavadní funkci vykonávala s péčí řádného hospodáře, nebo jde o likvidátora, který splnil zákonnou povinnost podat návrh na prohlášení konkursu pro předluženost likvidované společnosti). Splnění podmínky neodsouzení dle ust. § 7 písm. a) zákona se prokazuje výpisem z rejstříku trestů, který není starší než jeden měsíc. Osoba, která je státním občanem České republiky, v případě, že se v posledních třech letech nepřetržitě zdržovala po dobu delší než šest měsíců v jiném státě, předloží rovněž doklad tohoto státu obdobný

výpisu z rejstříku trestů ne starší než tři měsíce. Česká národní banka je oprávněna vyžádat si opis z evidence rejstříku trestů týkající se fyzických osob, které jsou zakladateli družstevní záložny, členy orgánu družstevní záložny nebo jsou navrhovány jako řídicí osoby.

- **zákon o silniční dopravě** (z. č. 111/1994 Sb., v platném znění) – požadavky zákona stran bezúhonnosti dopadají na několik skupin osob – zejména na provozovatele silniční dopravy pro vlastní i cizí potřeby a jejich zaměstnance. Koncese či povolení pro tento druh podnikání je udělena pouze osobě, která splňuje kritérium dobré pověsti. Za tuto je považována osoba, která
- je bezúhonná podle živnostenského zákona, a dále
  - které živnostenský úřad nezrušil v průběhu posledních pěti let na návrh dopravního úřadu nebo Ministerstva dopravy živnostenské oprávnění, nebo
  - která neprovozovala silniční dopravu pro cizí potřeby v průběhu posledních pěti let před podáním žádosti neoprávněně, a
  - které nebyla v průběhu posledních pěti let před podáním žádosti zrušena koncese buď z důvodů porušování povinností uložených právními předpisy, které s provozováním silniční dopravy souvisejí, nebo proto, že neplnila podmínky stanovené v koncesi.

Dobrá pověst se zkoumá pět let zpět od podání žádosti a musí trvat po celou dobu provozování dopravy. Dopravní úřad provádí prověrku dobré pověsti dopravce nejméně jednou za pět let. U právnických osob je vyžadováno splnění podmínek dobré pověsti u jejích statutárních orgánů a odpovědného zástupce. U fyzických osob je vyžadováno splnění podmínky u žadatele a též u jejího odpovědného zástupce.

Takto podnikající osoba má poté další povinnosti:

- pokud podniká v autobusové přepravě, tak je povinna zajistit, aby práce řidiče v silniční dopravě osob, vykonávala pouze osoba bezúhonná (bezúhonnost definována dle ŽZ),
- práce řidiče v mezinárodní nákladní dopravě, pokud se provozuje nákladním vozidlem o celkové hmotnosti vyšší než 7,5 tuny, vykonávala pouze osoba starší 21 let, bezúhonná (opět dle ŽZ),
- práce řidiče taxislužby vykonávala pouze mj. osoba bezúhonná a spolehlivá. Za spolehlivou není pro účely tohoto zákona považována osoba, která:
  - má v evidenční kartě řidiče záznam o tom, že jí byl soudem za spáchání trestného činu uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel, jehož výkon skončil v posledních třech letech nebo od jehož výkonu bylo v posledních třech letech podmíněně upuštěno, nebo
  - má v evidenční kartě řidiče záznam o uložení sankce za přestupek spáchaný v posledních třech letech spočívající v požití alkoholického nápoje nebo

jiné návykové látky před řízením motorového vozidla nebo v jeho průběhu nebo v odmítnutí podrobit se na výzvu policisty dechové zkoušce nebo lékařskému vyšetření ke zjištění, zda není ovlivněn alkoholem v případě, že dechová zkouška byla pozitivní, nebo v odmítnutí podrobit se na výzvu policisty lékařskému vyšetření ke zjištění, zda není ovlivněn jinou návykovou látkou, nebo

- v posledních třech letech provozovala silniční dopravu pro cizí potřeby neoprávněně, nebo
- se v posledních třech letech opakovaně dopustila jednání, za které jí byla pravomocně uložena sankce za porušení právních předpisů souvisejících s provozováním silniční dopravy s výjimkou sankce za spáchání přestupku proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu podle zvláštního zákona, nebo
- se jako řidič vozidla taxislužby v průběhu posledních tří let dopustila jednání, za něž byla provozovateli taxislužby pravomocně uložena sankce za porušení právních předpisů souvisejících s provozováním silniční dopravy, nebo
- byla v posledních třech letech odejmuta koncese nebo povolení k provozování silniční dopravy pro cizí potřeby z důvodů porušování povinností uložených právními předpisy souvisejícími s provozováním silniční dopravy.

Žadatelé o provozování taxislužby jsou povinny k žádosti připojit výpis z rejstříku trestů všech svých budoucích řidičů, který nesmí být starší než 3 měsíce. Bezúhonnost je tedy v určité formě vyžadována u žadatele o povolení k provozování silniční dopravy (a jeho odpovědného zástupce či statutárních orgánů právnické osoby a jejího odpovědného zástupce), řidiče autobusu nebo mezinárodní kamionové přepravy a řidiče taxislužby.

- **zákon o penzijním připojištění se státním příspěvkem** (z. č. 42/1994 Sb., v platném znění) – vyžaduje bezúhonnost navrhovaných členů představenstva a dozorčí rady penzijního fondu. Za bezúhonnou se považuje fyzická osoba, která nebyla pravomocně odsouzena pro trestný čin majetkové povahy nebo jiný úmyslný trestný čin. K žádosti o povolení ke vzniku a provozování penzijního fondu je třeba doložit výpis z rejstříku trestů uvedených osob, který nesmí být starší než tři měsíce.
- **zákon o státním zastupitelství** (z. č. 283/1993 Sb., v platném znění) – vyžaduje bezúhonnost uchazečích o jmenování do funkce státního zástupce. Podmínku nesplňuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen za trestný čin, jestliže se na něj podle zvláštního právního předpisu nebo rozhodnutí prezidenta republiky nehledí, jako by nebyl odsouzen. Prokazování v zákoně upraveno není.
- **zákon o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách** (z. č. 280/1992 Sb., v platném znění) – vyžaduje bezúhonnost po kandidá-

tech na funkci ředitele zdravotní pojišťovny. Za bezúhonného se považuje osoba, která nebyla pravomocně odsouzena pro trestný čin majetkové povahy nebo pro úmyslný trestný čin, pokud se na ni nehledí, jako by nebyla odsouzena. Bezúhonnost se dokládá výpisem z rejstříku trestů, který nesmí být starší než tři měsíce.

- ▶ **zákon o zdravotní péči v nestátních zdravotnických zařízeních** (z. č. 160/1992 Sb., v platném znění) – požaduje bezúhonnost u žadatelů o povolení k provozování (o registraci) nestátního zdravotnického zařízení. Za bezúhonného se považuje ten, kdo nebyl pravomocně odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody pro úmyslný trestný čin spáchaný v souvislosti s poskytováním zdravotní péče, nebo ten, na něhož se hledí, jako by nebyl odsouzen. Bezúhonnost se dokládá výpisem z rejstříku trestů, který nesmí být starší devadesáti dnů. Doklad o bezúhonnosti se vyžaduje vždy před zahájením výkonu zdravotnického povolání a v odůvodněných případech též na vyžádání zaměstnavatele (jde-li o zaměstnance) nebo správního úřadu, který lékaři, zubnímu lékaři nebo farmaceutovi vydal oprávnění k provozování zdravotnického zařízení podle zvláštního právního předpisu.
- ▶ **zákon o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta** (z. č. 95/2004 Sb., v platném znění) – požaduje bezúhonnost jakožto jeden z předpokladů výkonu povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta. Za bezúhonného se pro účely tohoto zákona považuje ten, kdo nebyl pravomocně odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody pro úmyslný trestný čin spáchaný v souvislosti s poskytováním zdravotní péče nebo ten, na něhož se hledí, jako by nebyl odsouzen. Bezúhonnost se dokládá výpisem z rejstříku trestů, který nesmí být starší než devadesát dnů. Doklad o bezúhonnosti se vyžaduje vždy před zahájením výkonu zdravotnického povolání a v odůvodněných případech též na vyžádání zaměstnavatele (jde-li o zaměstnance) nebo správního úřadu, který lékaři, zubnímu lékaři nebo farmaceutovi vydal oprávnění k provozování zdravotnického zařízení podle zvláštního právního předpisu.
- ▶ **zákon o nelékařských zdravotnických povoláních** (z. č. 96/2004 Sb., v platném znění) – stanoví bezúhonnost jako podmínku způsobilosti k výkonu povolání zdravotnického pracovníka a jiného odborného pracovníka. Za bezúhonného se pro účely tohoto zákona považuje ten, kdo nebyl pravomocně odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody pro úmyslný trestný čin spáchaný v souvislosti s poskytováním zdravotní péče nebo ten, na něhož se hledí, jako by nebyl odsouzen. Doklad o bezúhonnosti se vyžaduje vždy před zahájením výkonu povolání zdravotnického pracovníka a jiného odborného pracovníka

nebo též v jiných odůvodněných případech; zdravotnický pracovník a jiný odborný pracovník na vyžádání zaměstnavatele (jde-li o zaměstnance) a zdravotnický pracovník, který poskytuje zdravotní péči vlastním jménem, na vyžádání správního úřadu, který mu vydal oprávnění k provozování zdravotnického zařízení podle zvláštního právního předpisu, je povinen doložit svoji bezúhonnost výpisem z rejstříku trestů, který nesmí být starší než tři měsíce.

- ▶ **zákon o ochraně přírody a krajiny** (z. č. 114/1992 Sb., v platném znění) – bezúhonnost vyžadována po žadatelích o autorizaci k posuzování koncepcí a záměrů. Za bezúhonného se považuje ten, kdo nebyl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, jehož skutková podstata souvisí s autorizovanou činností, nebo pro trestný čin spáchaný úmyslně, anebo ten, na něhož se podle zvláštního právního předpisu nebo rozhodnutí prezidenta republiky hledí, jako by nebyl odsouzen. Bezúhonnost se prokazuje předložením výpisu z rejstříku trestů ne staršího než tři měsíce.
- ▶ **zákon o bankách** (z. č. 21/1992 Sb., v platném znění) – požaduje důvěryhodnost osob, které jsou zakladateli banky a které jsou na základě pracovní nebo jiné smlouvy navrhovány v bance na výkonné řídicí funkce, s nimiž je spojena pravomoc a odpovědnost vymezená stanovami – vedoucí zaměstnanci banky. Podmínku důvěryhodnosti nesplňují osoby, které byly odsouzeny za úmyslný trestný čin, za tímto účelem je Česká národní banka je oprávněna vyžádat si opis z rejstříku trestů u fyzických osob, které jsou zakladateli banky nebo jsou navrhovány na vedoucí zaměstnance banky.
- ▶ **zákon o obecní policii** (z. č. 553/1991 Sb., v platném znění) – stanoví podmínku bezúhonnosti u uchazečů na pozici strážníka městské (obecní) policie. Za bezúhonnou není považována osoba, která byla pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin, jestliže se na ní podle zvláštního právního předpisu nebo rozhodnutí prezidenta republiky nehledí, jako by nebyla odsouzena, nebo osoba, která byla v posledních pěti letech pravomocně odsouzena pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, jestliže její jednání, kterým spáchala trestný čin, je v rozporu s posláním strážníka podle tohoto zákona. Bezúhonnost je prokazována výpisem z rejstříku trestů, který nesmí být starší než tři měsíce. V případě potřeby je uchazeč povinen předložit i odsuzující rozsudek.
- ▶ **zákon o loteriích a jiných podobných hrách** (z. č. 202/1990 Sb., v platném znění) – bezúhonnost vyžadována u žadatele o povolení k provozování loterie. Pokud je žadatelem právnická osoba, je třeba doložit bezúhonnost osob, které jsou zakladateli. Dále je bezúhonnost vyžadována po členech statutárních orgánů právnické osoby. Podmínku nesplňuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen pro trestný čin, jehož skutková podstata souvisí s předmětem podnikání nebo pro jiný trestný čin spáchaný úmyslně, jestliže vzhledem k povaze podnikání

a osobě podnikatele je obava, že se dopustí stejného nebo podobného činu při provozování loterií a jiných podobných her. Bezúhonnost se prokazuje výpisem z rejstříku trestů. Cizí státní občané, kteří nemají na území České republiky povolen trvalý pobyt, prokazují bezúhonnost odpovídajícími doklady vydanými státem, jehož jsou občany, jakož i státy, ve kterých se více než tři měsíce nepřetržitě zdržovali v posledních třech letech. Cizí státní občané, kteří mají na území České republiky povolen pobyt a v době prokazování bezúhonnosti tento pobyt trvá alespoň šest kalendářních měsíců, předkládají rovněž výpis z rejstříku trestů. Výpis z evidence rejstříku trestů nesmí být v době předložení starší než tři měsíce.

- ▶ **zákon o geologických pracích** (z. č. 62/1988 Sb., v platném znění) – bezúhonnost požadována u žadatelů o osvědčení o odborné způsobilosti odpovědného řešitele geologických prací a u žadatelů o stanovení průzkumného území pro vyhledávání a průzkum výhradních ložisek. Bezúhonnost upravena odkazem na živnostenský zákon a v obou případech se prokazuje výpisem z rejstříku trestů, který nesmí být starší než tři měsíce.
- ▶ **zákon o Anktartidě** (z. č. 276/2006 Sb., v platném znění) – bezúhonnost vyžadována u osob, které žádají o povolení pobývat na tomto území po dobu delší než 30 dnů. Za bezúhonnou se považuje osoba, která nebyla pravomocně odsouzena pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, jehož skutková podstata souvisí s povolanou činností, nebo pro trestný čin spáchaný úmyslně. Bezúhonnost je prokazována výpisem z rejstříku trestů, který nesmí být starší než tři měsíce.
- ▶ **zákon o státní památkové péči** (z. č. 20/1987 Sb., v platném znění) – bezúhonnost vyžadována po žadatelích o restaurování kulturní památky nebo její části. Pro účely tohoto zákona se za bezúhonnou nepovažuje osoba která byla pravomocně odsouzena pro trestný čin, jehož skutková podstata souvisí s restaurováním, pokud se na ní nehledí, jako by nebyla odsouzena. Pokud osoba, které již bylo uděleno povolení, podmínku bezúhonnosti splňovat přestane, povolení se odejme. Prokazování splnění požadavku v zákoně stanoveno není.
- ▶ **zákon o zdravotnických prostředcích** (z. č. 123/2003 Sb., v platném znění) – bezúhonnost vyžadována po členech etické komise, která posuzuje klinické zkoušky. Za bezúhonnou se považuje osoba, která nebyla pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin spáchaný v souvislosti s klinickými zkouškami nebo klinickým hodnocením nebo v souvislosti s poskytováním zdravotní péče. Bezúhonnost je prokazována výpisem z rejstříku trestů bez uvedení stáří.
- ▶ **zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních** (z. č. 109/2002 Sb., v platném znění) – bezúhonnost požadována po nepedagogických pracovnících

zařízení. Nepedagogickým pracovníkem může být ten, kdo nebyl pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin. Bezúhonnost se prokazuje výpisem z rejstříku trestů ne starším než tři měsíce, který musí být předložen zařízení nebo středisku před vznikem pracovněprávního vztahu.

- **živnostenský zákon** (z. č. 455/1991 Sb., v platném znění) – bezúhonnost vyžadována jako jedna z podmínek k provozování živnosti. Za bezúhonného se pro účely tohoto zákona nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen
- k nepodmíněnému trestu odnětí svobody pro trestný čin spáchaný úmyslně, ať již samostatně nebo v souběhu s jinými trestnými činy, a byl mu uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání nejméně jednoho roku, nebo
  - pro trestný čin spáchaný úmyslně, jehož skutková podstata souvisí s podnikáním a na který se nevztahuje předchozí věta, nebo
  - pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, jehož skutková podstata souvisí s předmětem podnikání, pokud se na něho nehledí, jako by nebyl odsouzen.

Po udělení živnostenského oprávnění podnikatel odpovídá za to, že jeho zaměstnanci rovněž splňují podmínku bezúhonnosti, pokud po nich zákon její splnění vyžaduje.

U ohlašovacích živností je třeba při ohlašování doložit u občanů ČR výpis z evidence rejstříku trestů, ne starší než tři měsíce.

U koncesovaných živností je třeba doložit bezúhonnost u těchto předmětů podnikání – nákup a prodej, půjčování, vývoj, výroba, opravy, úpravy, uschovávání, skladování, přeprava, znehodnocování a ničení bezpečnostního materiálu – bezúhonnost u všech zaměstnanců, taxislužba – bezúhonnost a spolehlivost řidičů taxislužby, poskytování technických služeb k ochraně majetku a osob – bezúhonnost všech zaměstnanců, podniky zajišťující ostrahu majetku a osob – bezúhonnost všech zaměstnanců, služby soukromých detektivů – bezúhonnost všech zaměstnanců, vedení spisovny – bezúhonnost všech zaměstnanců.

1.2. PODZÁKONNÉ PRÁVNÍ PŘEDPISY

Listina základních práv a svobod v článku 26 odst. 2 předpokládá možnost omezení výkonu některých povolání nebo činností zákonem, což znamená, že požadavek bezúhonnosti může být legální pouze v případech právních norem se silou zákona – jedná se o zásah do základních práv natolik intenzivní, že nemůže být proveden podzákonnými předpisy, i kdyby zákon k této úpravě zmocňoval. Ve většině níže uvedených prováděcích předpisů je bezúhonnost zahrnována jako jedno z kritérií odborné způsobilosti k výkonu povolání či určité činnosti. Tak by

tomu ale být nemělo, jako vhodnější se jeví její řazení do samostatné kategorie širších předpokladů pro výkon činnosti (profese), neboť s odbornou způsobilostí nesouvisí. Závazný výklad však ale může poskytnout pouze Ústavní soud.

- ▶ **vyhláška Ministerstva životního prostředí o autorizovaných osobách podle zákona o ochraně přírody a krajiny** (č. 468/2004 Sb., v platném znění) – sporné je samotné zákonné zmocnění, neboť zákon umožňuje vydání prováděcího předpisu za účelem specifikace rozsahu požadovaného vzdělání, obsahu zkoušky, podmínek prodloužení autorizace a důvodů pro odnětí autorizace. Zároveň zákon zakotvuje bezúhonnost jako jednu z podmínek pro udělení autorizace. Vyhláška stanoví jako náležitost přihlášky ke zkoušce odborné způsobilosti mj. i předložení výpisu z rejstříku trestů ne starší než tři měsíce, případně obdobných rejstříků států, ve kterých se uchazeč zdržoval v poledních třech letech nepřetržitě déle než tři měsíce.
- ▶ **vyhláška Ministerstva zdravotnictví, kterou se stanoví bližší podmínky osvědčení o odborné způsobilosti pro oblast posuzování vlivů na veřejné zdraví, postup při jejich ověřování a postup při udělování a odnímání osvědčení** (č. 353/2004 Sb., v platném znění) – i v tomto případě je zákonné zmocnění sporné – zákon v ustanovení § 19 odst. 13 stanoví, že Ministerstvo stanoví vyhláškou bližší podmínky odborné způsobilosti, postup při jejich ověřování a postup při udělování a odnímání autorizace. Samotný zákon pak stanoví bezúhonnost jako podmínku udělení autorizace, specifikuje bezúhonnost pro účely zákona a i skutečnost, jak je prokazována. Vyhláška pak stanoví povinnost přiložit k písemné žádosti o zkoušku odborné způsobilosti výpis z rejstříku trestů ne starší než tři měsíce. Odbornou způsobilost ověřuje ministerstvo. Autorizaci rovněž uděluje a odnímá ministerstvo. V tomto případě by neměla být bezúhonnost předpokladem k připuštění složení zkoušky odborné způsobilosti, ale předpokladem k udělení autorizace. Jinak řečeno bezúhonnost by měla být vyžadována až ve fázi řízení o udělení autorizace, resp. by bezúhonnost neměla být v žádném případě směřována s odbornou způsobilostí.
- ▶ **vyhláška o ochraně zvířat při přepravě** (č. 193/2004 Sb., v platném znění) – sporné je zákonné zmocnění – zákon (č. 246/1992 Sb. – v ust. § 8k odst. 2 písm. b) stanoví, že žadatel o registraci musí být bezúhonný ve vztahu k ochraně zvířat a že je bezúhonnost prokazována výpisem z rejstříku trestů. Zároveň stanoví, že podrobné požadavky na odbornou kvalifikaci dopravců, způsob podávání žádostí a způsob registrace dopravců stanoví ministerstvo zvláštním prováděcím předpisem. Prováděcí vyhláška poté stanoví povinnost registrace u fyzické nebo právnické osoby, která hodlá přepravovat zvířata pro obchodní účel na vzdálenost větší než 50 km. Nezbytnou součástí registrace je výpis z rejstříku trestů, popřípadě obdobného rejstříku, potvrzující bezúhonnost doprav-

ce nebo bezúhonnost zaměstnance nebo třetí osoby ve vztahu k ochraně zvířat ne starší tří měsíců. V daném případě je sporné, zda lze požadování výpisu z rejstříku trestů, jakožto přílohy k žádosti o registraci, pokládat za podrobný požadavek na odbornou kvalifikaci dopravců či způsob podávání žádostí nebo způsob registrace dopravců.

- ▶ **vyhláška Ministerstva zemědělství k provedení zákona o rybářství** (č. 197/2004 Sb., v platném znění) – zákon stanoví povinnost prokázání bezúhonnosti u osoby navrhované za rybářského hospodáře a u jejího zástupce, a to výpisem z rejstříku trestů ne starším než tři měsíce. Zákon dále stanoví, že podrobnosti pro posuzování předpokladů pro výkon funkce rybářského hospodáře a jeho zástupce stanoví prováděcí předpis (vyhláška). Jedním z těchto předpokladů uvedených ve vyhlášce je bezúhonnost. Za splnění podmínky bezúhonnosti fyzické osoby pro funkci rybářské stráže se považuje předložení výpisu z evidence rejstříku trestů nebo z jiné obdobné evidence ne starší než tři měsíce a předložení čestného prohlášení, jímž se dosvědčí, že osoba nebyla uznána vinnou ze spáchání přestupku na úseku rybářství podle zákona o přestupcích (a ani jí nebyla uložena pokuta podle zákona o rybářství).
- ▶ **nařízení vlády o institucionální podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o hodnocení výzkumných záměrů** (č. 462/2002 Sb., v platném znění) – zákon o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů v ust. § 29 odst. 2 ponechává prostor pro podrobnější úpravu zmiňovaným nařízením mj. ve věcech složení hodnotící komise, způsobu její činnosti a podmínek nepodjatosti jejích členů. Dle ust. § 8 shora uvedeného nařízení vlády, může být členem hodnotící komise pouze osoba, která nebyla pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin, pokud se na ni nehledí, jako by odsouzena nebyla – svoji bezúhonnost prokazuje výpisem z evidence rejstříku trestů, který nesmí být starší než tři měsíce, a dále osoba, která nebyla v posledních třech letech disciplinárně potrestána podle zvláštních právních předpisů upravujících výkon odborné činnosti, pokud tato činnost souvisí s předmětem hodnocení.

Zákon dále v ust. § 3 odst. 4 umožňuje stanovit prováděcím předpisem podmínky pro ocenění mimořádných výsledků ve výzkumu a vývoji. Prováděcím předpisem je uváděné nařízení vlády, které stanoví, že za účelem posouzení návrhů na ocenění poskytovatel jmenuje poradní orgán. Členem tohoto poradního orgánu může být pouze osoba, která nebyla pravomocně odsouzena pro trestný čin, jehož skutková podstata souvisí s předmětem odborné činnosti, nebo pro trestný čin hospodářský nebo trestný čin proti majetku, pokud se na ni nehledí, jako by odsouzena nebyla – svoji bezúhonnost prokazuje výpisem z evidence rejstříku trestů, který nesmí být starší než tři měsíce přede dnem jmenování čle-

nem poradního orgánu, a dále osoba, která nebyla v posledních třech letech disciplinárně potrestána podle zvláštních právních předpisů upravujících výkon odborné činnosti, pokud tato činnost souvisí s návrhem věcného nebo finančního ocenění.

V tomto případě se rovněž jeví sporné především samotné zákonné zmocnění ke shora uvedené úpravě. Zákon totiž o podmínce bezúhonnosti v této souvislosti nehovoří, ale pouze ponechává prostor k podrobnější úpravě prováděcím předpisem stran složení hodnotící komise, způsobu její činnosti a nepodjatosti jejích členů. Stejně tomu je i u oceňování mimořádných výsledků ve výzkumu a vývoji, kde se podmínka bezúhonnosti členů hodnotící komise může jevit nad rámec zákonného zmocnění.

► **vyhláška ČNB, kterou se stanoví náležitosti žádosti o udělení devizové licence, předpoklady a podmínky pro provádění některých obchodů s devizovými hodnotami a postup pro nakládání s padělanými nebo pozměněnými prostředky** (č. 434/2002 Sb., v platném znění) – devizový zákon (č. 219/1995 Sb.) zmocňuje prováděcí předpis ke stanovení náležitostí žádosti o udělení devizové licence, dále k určení, které obchody s devizovými hodnotami provádí pouze právnická osoba, stanovení minimální výše jejího základního kapitálu, stanovení technických, organizačních a finančních předpokladů pro provádění obchodů s devizovými hodnotami, odborné způsobilosti a bezúhonnosti osob provádějících obchody s devizovými hodnotami, a stanovení podmínek pro provádění obchodů s devizovými hodnotami. Na základě shora uvedeného zmocňovacího ustanovení stanoví prováděcí předpis jako jednu z náležitostí žádosti o vydání devizové licence předložení výpisu z rejstříku trestů ne starší než jeden měsíc u osob vykonávajících řídicí funkce, dále u osob, které jsou zakladateli nebo společníky žadatele, členy jeho statutárního orgánu, a u osob, které budou pro žadatele provádět bezhotovostní obchody s cizí měnou. Vzhledem k tomu, že požadavek bezúhonnosti je dostatečně konkretizován včetně jeho dokládání v samotném zákoně, je možno uvést, že prováděcí předpis je v souladu se zákonem.

► **vyhláška Ministerstva životního prostředí o osvědčení odborné způsobilosti projektovat, provádět a vyhodnocovat geologické práce** (č. 206/2001 Sb., v platném znění) – vyhláška je prováděcím předpisem k zákonu o geologických pracích (č. 62/1988 Sb.), který stanoví v ust. § 26 odst. 1, že ministerstvo stanoví vyhláškou podrobnosti k provedení některých zákonných ustanovení. Mezi nimi je i § 3 odst. 4 zákona, jež stanoví, že specifikované geologické práce mohou projektovat a provádět jen ty organizace, u kterých budou tyto práce řízeny osobami s odbornou způsobilostí, které za tyto práce rovněž odpovídají. Jako jednu z podmínek odborné způsobilosti zákon uvádí i bezúhonnost. Zá-

roveň v poznámce pod čarou je stran bezúhonnosti dále obecně odkazováno na živnostenský zákon. Prováděcí vyhláška podmínku bezúhonnosti dále konkretizuje aplikací živnostenského zákona tak, že odkazuje na konkrétní ustanovení obsahující definici bezúhonnosti. Bezúhonnost je dle vyhlášky ověřována výpisem z rejstříku trestů ne starším než šest měsíců. Zákonné zmocnění je možno v tomto případě považovat za v souladu s právními předpisy, jako sporná se jeví skutečnost, že požadavek bezúhonnosti je zahrnut do odborné způsobilosti. Jako vhodnější se jeví varianta jeho zařazení do širších předpokladů pro výkon činnosti.

Jako sporná se dále jeví přiměřenost, nutnost a ospravedlnitelnost požadavku z hlediska veřejného zájmu, neboť bezúhonnost je v daném případě definována příliš široce – živnostenský zákon totiž v ust. § 6 odst. 2 písm. a) považuje za bezúhonnou osobu, která nebyla odsouzena k nepodmíněnému trestu odnětí svobody pro trestný čin spáchaný úmyslně a které byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání nejméně jednoho roku.

- ▶ **pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR** (č. 14 269/2001-26, v platném znění) – zákony, které k jeho vydání zmocňovaly, již pozbyly platnosti, tudíž by mělo dojít k jeho zrušení. Jím uložené povinnosti nelze vymáhat. Problematika bezúhonnosti je již kompletně řešena v zákoně o pedagogických pracovnících (č. 563/2004 Sb., v platném znění).
- ▶ **vyhláška Státního úřadu pro jadernou bezpečnost o fyzické ochraně jaderných materiálů a jaderných zařízení a o jejich zařazování do jednotlivých kategorií** (č. 144/1997 Sb., v platném znění) – zákonné zmocnění i právní úprava vyhlášky je v souladu s právními předpisy.
- ▶ **vyhláška Ministerstva dopravy, kterou se vydává Řád pro zdravotní a odbornou způsobilost osob při provozování dráhy a drážní dopravy** (č. 101/1995 Sb., v platném znění) – jedná se o prováděcí předpis k zákonu o drahách (č. 266/1994 Sb., v platném znění), který obsahuje mj. v ust. § 45 odst. 3 zmocňovací ustanovení pro podrobnější úpravu podmínek zdravotní způsobilosti, věku a vzdělání, rozsahu potřebných odborných znalostí, způsobu provádění výuky a výcviku a způsobu provádění zkoušek mj. při řízení drážních vozidel. Vyhláška toto ustanovení podrobněji upravuje tak, že k udělení oprávnění k řízení je mj. nutné i složení odborné zkoušky. Zkoušce se může podrobit pouze žadatel, který doložil, že nebyl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný z nedbalosti související s povolovanou činností nebo pro trestný čin spáchaný úmyslně, a to výpisem z rejstříku trestů a obdobným dokladem vydaným státem, ve kterém se v posledních třech letech zdržoval nepřetržitě déle než tři měsíce. Výpis nesmí být starší než devadesát dnů. V zákoně požadavek bezú-

honnosti uveden není, tudíž je jeho uvedení v prováděcím předpise nad jeho rámec. Mimo to není možné podmiňovat připuštění ke zkoušce odborné způsobilosti právě doložením bezúhonnosti, která by měla být případně zahrnuta pod širší předpoklady pro výkon povolání. V daném případě může být dále sporná nutnost, přiměřenost a ospravedlnitelnost požadavku z hlediska veřejného zájmu.

1.3. PŘEDPISY UPRAVUJÍCÍ ČLENSTVÍ PROFESNÍCH KOMORÁCH

V níže uvedeném textu jsou uvedeny právní předpisy upravující členství ve stavovských komorách v případech, kdy je členství v této komoře považováno za nezbytný (povinný) předpoklad výkonu profese. Ve všech případech se jedná o právní předpisy se silou zákona, jako sporná se může jevit nutnost, ospravedlnitelnost, a přiměřenost požadavku bezúhonnosti s ohledem na jeho příliš širokou definici, či v některých případech i řazení (byť nepřímé) bezúhonnosti pod odbornou způsobilost.

- ▶ **exekuční řád** (z. č. 120/2001 Sb., v platném znění) – bezúhonnost vyžadována jako jedna z podmínek pro výkon profese exekutora (bez jejího splnění nemůže dojít ke jmenování). Stejně tomu je i u exekutorského koncipienta (zaměstnanice exekutora zapsaného na návrh exekutora do seznamu koncipientů vedeného exekutorskou komorou). Jako nedostatek je možno hodnotit absenci definice bezúhonnosti – neodstraňuje ani stavovský předpis stanovící nutnost doložení výpisu z rejstříku trestů ne staršího než tři měsíce k přihlášce do výběrového řízení na obsazení exekutorského úřadu (buď uvolněného, nebo nově zřizovaného – výběrové řízení je organizováno prezidiem komory, na jehož návrh je účastník, který v řízení získal největší počet bodů, jmenován ministerstvem do úřadu). Definici bezúhonnosti je možno vyvozovat pouze z ustanovení týkající vyloučení exekutora z komory v případě, že byl pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin nebo pro trestný čin spáchaný v souvislosti s exekuční činností. Komora má v tomto případě povinnost navrhnout vyloučení tohoto exekutora ministru spravedlnosti.
- ▶ **zákon o komoře veterinárních lékařů** (z. č. 381/1991 Sb., v platném znění) – stanoví podmínky pro výkon činnosti veterinárního lékaře. Hlavní podmínkou je členství lékaře v profesní komoře. Členství v tomto případě vzniká na žádost po doložení splnění stanovených předpokladů. Těmito předpoklady jsou způsobilost k právním úkonům a odborná způsobilost (osvědčení vydává komora). Odborná způsobilost je podrobněji definována v ust. § 59 a 59a zákona o veterinární péči (č. 166/1999 Sb., v platném znění), a to rozdílně pro osoby, které ji zís-

kaly v tuzemsku, a pro osoby, které ji získaly ve třetích zemích. U první skupiny osob zákon o veterinární péči nestanoví požadavek bezúhonnosti k získání osvědčení o odborné způsobilosti, u druhé skupiny ano. Za bezúhonného je považována ten, kdo nebyl pravomocně odsouzen v posledních deseti letech pro úmyslný trestný čin anebo v posledních pěti letech pro trestný čin spáchaný z nedbalosti v souvislosti s odbornou veterinární činností. Bezúhonnost se dle zákona o veterinární péči dokládá výpisem z rejstříku trestů, který nesmí být starší než tři měsíce, a odpovídajícími doklady vydanými státem, jehož je občanem, a státy, ve kterých se v posledních třech letech nepřetržitě zdržoval více než tři měsíce. Tyto doklady nesmí být starší než tři měsíce. Uvedená praxe je jednoznačně diskriminační a požadavek bezúhonnosti (takto široce koncipovaný) zahrnutý v daném případě pod odbornou způsobilost je možno označit za zjevně nepřiměřený, rovněž tak účel opatření (vzhledem k diskriminační úpravě) za nejasný.

Již nediskriminační úprava je z hlediska bezúhonnosti uvedena vzhledem k trvání členství v profesní komoře (zákon o komoře veterinárních lékařů). Na jejím základě komora vyškrtne ze seznamu každého, kdo byl pravomocně odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody za trestný čin související s výkonem odborné veterinární činnosti.

- ▶ **zákon o advokacii** (z. č. 85/1996 Sb., v platném znění) – stanoví podmínky pro výkon profese advokáta (evropského advokáta) a advokátního koncipienta. V obou případech může činnost vykonávat pouze osoba zapsaná do seznamu vedeném advokátní komorou. Jednou z podmínek pro zapsání do tohoto seznamu je i bezúhonnost, která však v zákoně není podrobněji specifikována. Její podobu lze pouze vyvozovat z ust. § 8, který upravuje vyloučení z komory (resp. vyškrtnutí ze seznamu advokátů) a ukládá tuto povinnost komoře mj. v případech, kdy byl člen pravomocně odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody za úmyslný trestný čin spáchaný v souvislosti s výkonem advokacie, nebo v případech, kdy byl člen pravomocně odsouzen za jiný úmyslný trestný čin nebo za tentýž čin, ale k jinému než nepodmíněnému trestu odnětí svobody, pokud tato trestná činnost ohrožuje důvěru v řádný výkon advokacie. Tato definice ponechává značný prostor k úvaze, zda se však jedná spíše o pozitivum či negativum lze bez znalosti konkrétních případů hodnotit velmi obtížně.
- ▶ **notářský řád** (z. č. 358/1992 Sb., v platném znění.) – stanoví podmínky pro výkon profese notářského koncipienta, notářského kandidáta a notáře. Notářského koncipienta může vykonávat pouze osoba zapsaná do seznamu vedeném notářskou komorou. Jednou z podmínek zapsání do seznamu je bezúhonnost, jejíž definici je možno pouze vyvozovat z ust. § 20 odst. 1 písm. d) notářského řádu, které stanoví, že ze seznamu bude vyškrtnut koncipient, který byl odsou-

zen pro úmyslný trestný čin nebo pro trestný čin spáchaný v souvislosti s činností koncipienta.

Notářským kandidátem je osoba zapsaná do seznamu, která již vykonala koncipientskou praxi a notářskou zkoušku. Podmínkou zapsání je opět splnění podmínky bezúhonnosti, kterou je možno rovněž pouze vyvozovat z § 20 odst. 1 písm. d) notářského řádu.

Notářem může být jmenován notářský kandidát, který je bezúhonný. Bezúhonnost v tomto případě rovněž v zákoně není stanovena explicitně a lze ji vyvozovat ust. § 11 písm. f), který stanoví, že ministr spravedlnosti odvolá notáře, který byl odsouzen pro úmyslný trestný čin nebo pro trestný čin spáchaný v souvislosti s činností notáře.

► **zákon o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě** (z. č. 360/1992 Sb., v platném znění) – vyžaduje bezúhonnost u osob žádajících komoru o autorizaci k výkonu v zákoně specifikovaných povolání. V tomto ohledu se za bezúhonného nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen buď pro trestný čin, jehož skutková podstata souvisí s výkonem odborné činnosti podle tohoto zákona, nebo pro jiný trestný čin spáchaný úmyslně, jestliže vzhledem k osobě žadatele o udělení autorizace je obava, že se dopustí stejného nebo podobného činu při výkonu činnosti autorizované osoby. Prokazování bezúhonnosti není specifikováno.

Bezúhonnost je dále vyžadována cizích státních příslušníků, kteří zde hodlají vykonávat profese v působnosti zákona. V tomto případě je povinné členství v komoře, jehož podmínkou je bezúhonnost. Předpokladem registrace je předložení dokladu o bezúhonnosti, kterým je:

- osvědčení vydané příslušným orgánem členského státu původu nebo členského státu, ze kterého žadatel přichází (dále jen „členský stát původu“), které dokládá, že požadavky tohoto členského státu na bezúhonnost a dobrou pověst pro zahájení výkonu předmětné činnosti byly splněny, nebo
- výpis ze zákonem stanovených rejstříků, nebo není-li k dispozici, rovnocenný doklad, vydaný příslušným orgánem členského státu původu, pokud tento členský stát nepožaduje doklad o bezúhonnosti nebo dobré pověsti u osob, které hodlají zahájit vybrané činnosti, nebo
- nevydává-li členský stát původu doklady podle předchozího odstavce, postačí čestné prohlášení žadatele před příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto členského státu, nebo, kde je to vhodné, před notářem nebo kompetentním profesním sdružením tohoto členského státu; takové prohlášení musí být opatřeno osvědčením o hodnověrnosti čestného prohlášení.

- **zákon o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře** (z. č. 220/1991 Sb., v platném znění) – stanoví povinné členství v profesních komorách u lékařů, kteří v ČR vykonávají lékařské povolání v léčebné a preventivní péči, stomatologů, kteří vykonávají povolání na území ČR, a absolventů vysokoškolského studia v oboru farmacie, kteří vykonává své povolání v lékárenském zařízení na území ČR. Členem komory se může stát každý, kdo splní stanovené předpoklady. Bezúhonnost mezi tyto předpoklady řazena není, ale je jednou z podmínek způsobilosti k výkonu povolání na základě zákona o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta (č. 94/2004 Sb., v platném znění). Jako klady je možno označit nezařazení požadavku bezúhonnosti do odborné způsobilosti (jedná se o samostatný předpoklad) a uvedení definice bezúhonnosti přímo v právním předpise. Rovněž je třeba ocenit i samotnou definici bezúhonnosti, která souvisí pouze s výkonem zdravotní péče.
- **zákon o auditorech** (z. č. 254/2000 Sb., v platném znění) – na jeho základě může auditorskou činnost vykonávat pouze osoba zapsaná do seznamu auditorů, který je veden komorou auditorů. Jednou z podmínek zápisu je bezúhonnost, která je pro účely tohoto zákona definována jako absence pravomocného odsouzení na trestný čin spáchaný úmyslně nebo za trestný čin páchaný z nedbalosti, jehož skutková podstata souvisí s poskytováním auditorských služeb, pokud nedošlo k zahlazení odsouzení. Zákon dále rovněž stanoví způsob prokazování bezúhonnosti, a to výpisem z rejstříku trestů, který nesmí být starší než tři měsíce.
- **zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí** (z. č. 38/2004 Sb., v platném znění) – zřizuje registr pojišťovacích zprostředkovatelů a likvidátorů pojistných událostí (vedeného ČNB), do něhož musí být zapsán každý, kdo vykonává činnost pojišťovacího zprostředkovatele, vázaného pojišťovacího zprostředkovatele, podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele, výhradního pojišťovacího agenta, pojišťovacího agenta, pojišťovacího makléře a samostatného likvidátora pojistných událostí. Fyzické osoby, které chtějí vykonávat tuto činnost jsou povinny k žádosti o zapsání do registru doložit svoji důvěryhodnost (samostatný předpoklad vedle odborné způsobilosti). Důvěryhodnost je definována v ust. § 19 zákona tak, že jednou z jejích součástí je i podmínka bezúhonnosti. Za bezúhonnou je považována osoba, která nebyla v posledních deseti letech přede dnem podání žádosti pravomocně odsouzena pro trestný čin proti majetku, pro trestný čin hospodářský nebo pro jiný úmyslný trestný čin nebo jejíž odsouzení pro tyto trestné činy bylo zahlazeno nebo se na ni z jiného důvodu hledí, jako by nebyla odsou-

zena. U právnické osoby musí výše uvedenou podmínku bezúhonnosti splnit i členové jejího statutárního či dozorčího orgánu.

1.4. SHRNUTÍ

- Je možno konstatovat velmi vysoký počet právních předpisů stanovících požadavek bezúhonnosti pro výkon určité profese či podnikání v určité oblasti. Konkrétně bylo monitorováno 66 zákonů, 10 prováděcích předpisů a 8 zákonů upravujících členství v profesních komorách, jakožto obligatorní podmínku výkonu dané činnosti.
- Podoba požadavku bezúhonnosti byla velmi různorodá. Předně je třeba upozornit na vysokou četnost výskytu nevyhovující formy požadavku. Zpravidla se jednalo o příliš širokou definici bezúhonnosti, která zahrnovala nejenom trestné činy přímo související s výkonem povolání nebo výdělečné činnosti. Podrobněji viz kapitola 2.
- Negativně je třeba dále hodnotit řazení bezúhonnosti pod odbornou způsobilost, což je praxe obvyklá ve většině monitorovaných předpisů.
- V některých případech je možno označit za spornou nutnost, přiměřenost a ospravedlnitelnost požadavku bezúhonnosti s ohledem na čl. 26 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. V případech některých prováděcích předpisů pak i zákonné zmocnění k této úpravě.

2. POŽADAVEK BEZÚHONNOSTI Z POHLEDU TRESTNĚPRÁVNÍCH SANKCÍ

Kapitola je zaměřena na analýzu jednotlivých forem požadavku bezúhonnosti uvedených v předchozím textu z pohledu trestněprávních sankcí včetně přiblížení praktických dopadů, které budou velmi různorodé v závislosti na formě požadavku. První podkapitola obsahuje statistické údaje týkající četnosti výskytu různých forem bezúhonnosti, druhá přibližuje základní zásady, kterými je soud vázán při úvaze o druhu a výši trestu za spáchaný trestný čin.

1.1. FORMY POŽADAVKU BEZÚHONNOSTI A ZPŮSOBY JEHO PROKAZOVÁNÍ V PRÁVNÍCH PŘEDPISECH

Hodnocena četnost výskytu jednotlivých forem požadavku v předpisech uvedených v kapitole 1.1. (tabulky č. 1 a 2) a 1.3. (tabulka č. 4). Jako základní kritérium rozlišování různých (společných) forem požadavku je možno použít subjektivní stránku trestného činu (zavinění při páčení trestné činnosti – úmysl či nedbalost). Dále můžeme rozlišovat dle uloženého trestu (v daném případě vždy trestu odnětí svobody), a to na trest odnětí svobody uložený nepodmíněně a trest odnětí svobody s podmíněným odkladem. Posledními společně se vyskytujícími kritérii jsou délka odsouzení (jako klíčovou hranici je možno označit odnětí svobody v délce jednoho roku) a druh spáchané trestné činnosti (dle objektu trestného činu), resp. jeho případná souvislost s oblastí činnosti, která je konkrétním předpisem upravena.

Pokud bychom (pro větší přehlednost) použili matematickou terminologii, můžeme formu požadavku bezúhonnosti označit jako rovnici o maximálně pěti proměnných, tedy $b = z + n + d + o$, kde b je forma bezúhonnosti (výsledek rovnice), z označuje míru zavinění (úmysl, nedbalost), n označuje výkon trestu odnětí svobody (nepodmíněně, s podmíněným odkladem), d označuje délku trestu (zpravidla do jednoho roku a nad tuto hranici), o označuje objekt trestného činu (souvisí či nesouvisí s upravovanou oblastí činnosti).

První z nejčastěji se vyskytujících proměnných ovlivňujících podobu požadavku bezúhonnosti je druh zavinění – úmysl či nedbalost. Úmyslně je trestný čin spáchan v případě, jestliže pachatel způsobem uvedeným v trestním zákoně chtěl porušit nebo ohrozit zájem tímto zákonem chráněný, nebo v případě, kdy pachatel věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, s tím byl srozuměn. Z nedbalosti je trestný čin spáchan tehdy, když pachatel věděl, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně

poruší nebo ohrozit zákonem chráněný zájem, ale bez přiměřených důvodů spolehal, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí, nebo nevěděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl. Rozlišování trestné činnosti dle zavinění se ve formulaci požadavku bezúhonnosti vyskytlo celkem v 35 případech, respektive v tomto počtu případů obsahovala definice bezúhonnosti v konkrétním předpise různá další kritéria pro trestné činy spáchané úmyslně a pro trestné činy spáchané z nedbalosti (proměnná *z* se v rovnici vyskytla celkem ve 35 případech ze 66).

Další často se vyskytující proměnnou (ve 13 případech) bylo uložení trestu odnětí svobody nepodmíněně či podmíněčným odklad jeho výkonu na určitou zkušební dobu.

Poslední v rovnici se vyskytující proměnnou (shora označenou jako *o*) je druh trestného činu (dle objektu chráněného trestním zákonem), která se vyskytla v různých podobách celkem ve 35 případech. Detailnější struktura jednotlivých kritérií je uvedena v tabulkách č. 1 a 2.

Tabulka č. 1 – četnost výskytu jednotlivých faktorů ovlivňujících podobu formy požadavku bezúhonnosti – úmyslné trestné činy

podoba uplatňovaného kritéria	četnost jeho výskytu	
vliv uloženého podmíněčného odkladu odsouzení	13 případů	n
vliv délky nepodmíněného odsouzení – v daném případě délka převyšující 1 rok	8 případů	d
vliv druhu trestného činu – v daném případě majetkové povahy	8 případů	o1
vliv druhu trestného činu – v daném případě související s podnikáním	7 případů	o2
vliv druhu trestného činu – v daném případě související s činností	16 případů	o3
vliv druhu trestného činu – v daném případě – jakýkoliv trestný čin	4 případy	o4

Tabulka č. 2 – četnost výskytu jednotlivých faktorů ovlivňujících podobu požadavku bezúhonnosti – nedbalostní trestné činy

podoba uplatňovaného kritéria	četnost jeho výskytu	
vliv druhu trestného činu – v daném případě související s činností	30 případů	o3
vliv druhu trestného činu – v daném případě související s podnikáním	1 případ	o2
vliv druhu trestné činnosti – v daném případě jiná trestná činnost	4 případy – ve 3 případech jakýkoliv trestný čin, v 1 případě trestný čin veřejného činitele	o4

Způsoby prokazování splnění podmínky bezúhonnosti byly rovněž různorodé. Můžeme rozlišovat mezi prokazováním výpisem z rejstříku trestů, opisem z rejstříku trestů nebo absencí způsobu prokazování. Nejčastěji se vyskytl požadavek na předložení výpisu z rejstříku trestů, jehož stáří nesmělo přesáhnout tři měsíce – 47 případů, dále na předložení výpisu z rejstříku trestů, jehož stáří nesmělo přesáhnout šest měsíců – 6 případů, a požadavek předložení výpisu z rejstříku trestů mladšího 1 měsíce. V 5 případech nebylo prokazování bezúhonnosti podrobněji specifikováno. Podrobnější údaje v níže uvedené tabulce č. 3.

Tabulka č. 3 – způsoby ověřování splnění požadavku bezúhonnosti

způsob ověření	počet případů
výpisem z rejstříku trestů mladším než 3 měsíce	47 případů
výpisem z rejstříku trestů mladším než 1 měsíc	5 případů
výpisem z rejstříku trestů mladším než 6 měsíců	6 případů
opisem z rejstříku trestů	3 případy
nespecifikováno	5 případů

Obdobné údaje týkající se jednotlivých profesních komor, ve kterých je členství obligatorní podmínkou výkonu profese a zároveň je podmíněno různými formami bezúhonnosti, jsou uvedeny v tabulce č. 4.

Tabulka č. 4 – výskyt požadavků bezúhonnosti v předpisech upravujících členství v profesních komorách

výskyt požadavku	počet případů	jednotlivé profese
bezúhonnost je vyžadována, ale není specifikována	3 případy	exekutoři, advokáti, notáři
bezúhonnost je vyžadována i specifikována	3 případy	veterinární lékaři (jen u cizinců), autorizovaní architekti, autorizovaní inženýři a technici činní ve výstavbě, pojišťovací zprostředkovatelé a samostatní likvidátoři pojistných událostí
bezúhonnost není vyžadována	1 případ	lékaři, stomatologové, lékárníci (bezúhonnost je ale podmínkou výkonu profese)

2.2. ZÁSADY UKLÁDÁNÍ TRESTŮ A VÝČET KONKRÉTNÍCH DRUHŮ TRESTNÍCH SANKCÍ U VYBRANÝCH TRESTNÝCH ČINŮ

Přibližuje jednotlivé zásady, v jejichž intencích soud rozhoduje o uložení konkrétního druhu trestní sankce, a výčet jednotlivých trestních sankcí, které mohou být uloženy u vybraných trestných činů. Cílem je upozornit na nevhodnost případného vázání požadavku bezúhonnosti na druh uložené trestní sankce v některých právních předpisech, a to především s ohledem na poměrně širokou možnost úvahy soudu stran druhu uloženého trestu.

2.2.1. Zásady ukládání trestů v trestním zákoně¹

Volba možné sankce za jednání naplňující znaky trestného činu je plně v kompetenci soudu, který je však při úvaze o jejím druhu, délce či výši (v případě peněžitého trestu) vázán zásadami uvedenými v trestním zákoně. Soud při úvahách o trestu za spáchaný trestný čin především rozhodne o jeho druhu. Může zvolit trest odnětí svobody (nepodmíněný nebo s podmíněčným odkladem)

¹ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, v platném znění.

či, pokud to zákon umožňuje, některou z jiných trestních sankcí (obecně prospěšné práce, peněžitý trest, zákaz činnosti, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty). V následujícím textu uvádíme stručně shrnutí podmínek pro ukládání nejfrekventovanějších druhů trestních sankcí.

- a) trest odnětí svobody** – může být uložen jako nepodmíněný (odsouzený pachatel musí nastoupit do zařízení výkonu trestu a zde trest vykonat) nebo s podmíněčným odložením jeho výkonu na určitou zkušební dobu. Podmíněčný odklad výkonu trestu připadá v úvahu pouze pokud stanovený trest odnětí svobody nepřevyšuje dvě léta (resp. tři léta při současném uložení dohledu) a jsou splněny některé další podmínky (přihlíží se k osobě pachatele, jeho dosavadnímu životu, prostředí ve kterém žije a pracuje, okolnostem případu a možnosti dosažení účelu trestu i bez jeho výkonu). Zkušební doba může být uložena v intervalu jednoho až pěti let a může být spojena i s některými přiměřenými omezeními či povinnostmi (podrobení se léčbě, zdržení se návštěv závadného prostředí atp.). Po uplynutí zkušební doby (pokud odsouzený vedl řádný život a vyhověl případně uloženým omezením) soud rozhodne o jeho osvědčení (resp. pokud tak neučiní do jednoho roku, má se zato, že se osvědčil). Okamžikem osvědčení se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen (tzn. dochází k výmazu záznamu o odsouzení v rejstříku trestů).
- b) obecně prospěšné práce** – tento druh sankce může soud zvolit v případě, že horní hranice trestní sazby u daného trestného činu nepřevyšuje pět let, a to opět za splnění některých dalších podmínek (povaha spáchaného trestného činu, možnosti nápravy pachatele, dosažení účelu trestu). Tento druh sankce, který nelze uložit vedle trestu odnětí svobody, spočívá v povinnosti odsouzeného provést ve stanoveném rozsahu práce k obecně prospěšným účelům rozmezí od 50 do 400 hodin, dále popřípadě i v povinnosti po dobu výkonu trestu dodržovat přiměřená omezení (stejně jako u podmíněčného odkladu výkonu trestu odnětí svobody) směřující k vedení řádného života a zpravidla též v povinnosti podle svých sil nahradit škodu, kterou svým jednáním způsobil. Jakmile dojde k vykonání trestu (nejpozději do jednoho roku od jeho nařízení, jinak může dojít k přeměně na trest odnětí svobody) hledí se na pachatele, jako by nebyl odsouzen.
- c) zákaz činnosti** – tento trest může být uložen samostatně (v případě, kdy to trestní zákon umožňuje a dále s přihlédnutím k povaze spáchaného trestného činu, k možnosti nápravy pachatele a dosažení účelu trestu) nebo vedle jiného druhu sankce. V obou případech muselo dojít ke spáchání trestného činu v souvislosti s touto činností. Trest může být uložen v rozmezí jednoho až deseti let. Podstatou trestu je zákaz určitého zaměstnání, povolání nebo činnosti, ke které je třeba zvláštního povolení nebo jejíž výkon upravuje zvláštní předpis.

V okamžiku vykonání trestu se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen – maže se záznam v rejstříku trestů.

- d) peněžitý trest** – může soud uložit opět buď jako samostatný trest (s přihlédnutím k povaze spáchaného trestného činu, k možnosti nápravy pachatele a dosažení účelu trestu), nebo vedle jiného druhu sankce. Podmínkou pro jeho uložení je buď pachatelovo získání (či pachatelova snaha o získání) majetkového prospěchu v souvislosti se spáchanou úmyslnou trestnou činností, nebo stanovení možnosti uložení této sankce v zákoně u konkrétního trestného činu, nebo horní hranice trestní sazby nepřevyšující tři léta za situace, kdy s přihlédnutím k povaze trestného činu a možnosti nápravy pachatele není uložen trest odnětí svobody. Výměra trestu může být rozmezí 2 tis. Kč až 5 mil. Kč, soud může povolit hrazení ve splátkách a současně stanoví termín, do kterého má být plnění uhrazeno (v případě nesplnění nastupuje náhradní trest odnětí svobody). Pokud byl trest uložen za nedbalostní trestný čin, hledí se jeho vykonáním na pachatele, jako by nebyl odsouzen – dochází k zahlazení. V případě trestného činu úmyslného dochází k zahlazení uplynutím příslušné lhůty.
- e) propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty** – může být opět uloženo samostatně (u konkrétního trestného činu je možnost uložení tohoto druhu trestu uvedena a zároveň soud přihlédne k povaze spáchaného trestného činu, k možnosti nápravy pachatele a k dosažení účelu trestu) nebo vedle jiného trestu. Předmětem trestu je věc (či jiná majetková hodnota) související s trestnou činností náležející pachateli. K zahlazení odsouzení v tomto případě dochází okamžikem nabytí právní moci rozsudku.

2.2.2. Výčet konkrétních druhů trestních sankcí u vybraných trestných činů

V tabulce č. 5 jsou uvedeny sankce u vybraných trestných činů dle trestního zákona. Ve všech případech se jedná o první odstavec příslušného ustanovení trestního zákona, ve kterém je definováno postihované jednání a zároveň uvedena sankce nejmírnější (případně další odstavce postihují dané protiprávní jednání přísněji s ohledem na závažnější následky jednání, vyšší míru společenské nebezpečnosti apod.).

V prvním sloupcu tabulky je uveden příslušný § daného ustanovení, následuje název trestného činu, rozmezí případného trestu odnětí svobody a možnost uložení i jiného trestu (zpravidla se bude jednat o trest peněžitý, zákaz činnosti nebo propadnutí věci či jiné majetkové hodnoty), a to buď vedle trestu odnětí svobody, nebo samostatně (v tomto případě bude trest odnětí svobody tímto trestem nahrazen).

Tabulka č. 5 – výčet konkrétních druhů trestních sankcí u vybraných trestných činů

Číslo §	Název trestného činu	Trestní sazba trestu odnětí svobody dle 1. odst. daného ustanovení	Další trestní sankce (možno uložit i samostatně) ²
118	neoprávněné podnikání	až na 1 rok	peněžitý trest
118a	neoprávněné provozování loterie	až na 2 léta	peněžitý trest
121	poškození spotřebitele	6 měsíců až 3 léta	peněžitý trest
124	porušování předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou	až na 3 roky	peněžitý trest
124a–124f	porušování předpisů o nakládání s kontrolovaným zbožím a technologiemi	až na 3 roky	peněžitý trest
125	zkreslování údajů o stavu hospodaření	6 měsíců až 3 léta	peněžitý trest, zákaz činnosti
126	porušení povinnosti v řízení o konkurzu	6 měsíců až 3 léta	peněžitý trest, zákaz činnosti
127	porušování závazných pravidel hospodářského styku	až 2 léta	peněžitý trest, zákaz činnosti
128	zneužívání informací v obchodním styku	až 3 léta	peněžitý trest, zákaz činnosti
141	udávání padělaných a pozměněných peněz	až na 2 léta	peněžitý trest, propadnutí věci či jiné maj. hodnoty
142	výroba a držení padělatelského náčiní	až na 2 léta	ne
144	ohrožování oběhu tuzemských peněz	až na 6 měsíců	peněžitý trest
145	padělání a pozměňování známek	až na 1 rok	propadnutí věci či jiné maj. hodnoty
145a	padělání a pozměňování nálepek k označení zboží...	až na 1 rok	peněžitý trest, propadnutí věci či jiné majetkové hodnoty
147	neodvedení daně, pojistného na soc. či zdrav. Poj.	6 měsíců až 3 léta	peněžitý trest

² Není uváděn trest obecně prospěšných prací, který lze uložit za podmínek podrobněji uvedených v kapitole 2.2.1. – v podstatě u všech uvedených trestných činů.

148	zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby	6 měsíců až 3 léta	peněžitý trest
148a	porušení předpisů o nálepkách k označení zboží	6 měsíců až 3 léta	peněžitý trest
148b	nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení	6 měsíců až 3 léta	ne
149	nekalá soutěž	až na 1 rok	peněžitý trest, propadnutí věci či jiné maj. hodnoty
150	porušování práv k autorské známce...	až na 2 léta	peněžitý trest, propadnutí věci nebo jiné maj. hodnoty
151	porušování průmyslových práv	až na 2 léta	peněžitý trest
152	porušování autorského práva	až na 2 léta	peněžitý trest, propadnutí věci nebo jiné maj. hodnoty
153–154	útok na státní orgán	6 měsíců až 5 let	ne
155–156	útok na veřejného činitele	až na 3 léta	ne
158	zneužívání pravomoci veřejného činitele	6 měsíců až 3 léta	zákaz činnosti
159	maření úkolů veřejného činitele (nedbalost)	až na 1 rok	zákaz činnosti
160	přijímání úplatku	až na 2 léta	zákaz činnosti
161	podplácení	až na 1 rok	peněžitý trest
162	nepřímé úplatkářství	až na 2 léta	ne
164	podněcování	až na 2 léta	ne
165	schvalování trestného činu	až na 1 rok	ne
166	nadržování	až na 3 léta	ne
167	nepřekážení trestného činu	až na 3 léta	ne
168	neoznámení trestného činu	až na 3 léta	ne
169a	zasahování do nezávislosti soudu	6 měsíců až 3 léta	ne
169b	pohrdání soudem	až na 2 léta	peněžitý trest
171	maření výkonu úředního rozhodnutí	až na 6 měsíců	peněžitý trest
171a–171d	nedovolené překročení státní hranice	až na 1 rok	peněžitý trest
174	křivé obvinění	až na 3 léta	ne

175	křivá výpověď, nepravdivý znalecký posudek	až na 2 léta	zákaz činnosti, peněžitý trest
175a	křivé tlumočení	až na 2 léta	zákaz činnosti, peněžitý trest
175b	padělání a vystavování nepravdivých lékařských zpráv ...	až na 1 rok	peněžitý trest
176	padělání a pozměňování veřejné listiny	až na 2 léta	peněžitý trest
176a	nedovolená výroba a držení státní pečeti a úředního razítka	až na 1 rok	zákaz činnosti, peněžitý trest
177	maření přípravy a průběhu voleb nebo referenda	6 měsíců až 3 léta	ne
178	neoprávněné nakládání s osobními údaji	až na 3 léta	zákaz činnosti, peněžitý trest
178a	pytláctví	až na 2 léta	peněžitý trest, zákaz činnosti, propadnutí věci nebo jiné majtkové hodnoty
179–180	obecné ohrožení	3 léta až 8 let (úmysl), až 1 rok (nedbalost)	zákaz činnosti (nedbalost)
180d	řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění až na 1 rok	až na 1 rok	peněžitý trest, zákaz činnosti
181	porušování povinnosti při hrozivé tísni	až na 3 léta	peněžitý trest, zákaz činnosti
181a-181b	ohrožení a poškození životního prostředí	až 3 léta (úmysl), až 6 měsíců (nedbalost)	peněžitý trest, zákaz činnosti
181c	poškozování lesa těžbou	až na 2 léta	peněžitý trest, zákaz činnosti
181e	nakládání s odpady	až na 2 léta	peněžitý trest, zákaz činnosti
181f-181h	neoprávněné nakládání s chráněnými a volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami	až na 3 léta, až na 1 rok (nedbalost)	peněžitý trest, zákaz činnosti
182	poškozování a ohrožování provozu obecně prospěšného zařízení	až na 3 léta (úmysl), až na 6 měsíců (nedbalost)	peněžitý trest
185	nedovolené ozbrojování	až na 1 rok	peněžitý trest, propadnutí věci nebo jiné majtkové hodnoty

187	výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů	1 rok až 5 let	ne
187a	přechovávání omamných a psychotropních látek	až na 2 léta	peněžitý trest
188a	šíření toxikomanie	až na 3 léta	peněžitý trest, zákaz činnosti
189	šíření nakažlivé choroby	až na 3 léta (úmysl), až na 1 rok (nedbalost)	peněžitý trest (nedbalost)
191–192	šíření nakažlivé choroby u zvířat a rostlin	až na 1 rok	peněžitý trest
193–195	ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými potřebami	až na 2 léta (úmysl), až na 6 měsíců (nedbalost)	peněžitý trest, propadnutí věci či jiné majetkové hodnoty (nedbalost)
196–197a	násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci	až na 1 rok	peněžitý trest pouze u vzbuzení důvodné obavy dle § 197a
198	hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení	až na 2 léta	ne
198a	podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo omezování jejich práv a svobod	až na 2 léta	ne
199	šíření poplašné zprávy	až na 1 rok	peněžitý trest
201	ohrožení pod vlivem návykové látky	až na 1 rok	peněžitý trest, zákaz činnosti
201a	opilství	3 léta až 8 let	ne
202	výtržnictví	až na 2 léta	ne
203	týrání zvířat	až na 1 rok	peněžitý trest, zákaz činnosti
202a	hanobení lidských ostatků	až na 2 léta	peněžitý trest
204	kuplířství	až na 3 léta	ne
205	ohrožování mravnosti	až na 1 rok	peněžitý trest, propadnutí věci
206	pomluva	až na 1 rok	ne
207	neposkytnutí pomoci	až na 1 rok, až na tři léta (u řidiče dle §208)	ne, resp. zákaz činnosti u řidiče dle § 208
209	poškozování cizích práv	až na 2 léta	peněžitý trest

209a	nedovolené nakládání s tkáněmi a orgány	až na 2 léta	zákaz činnosti
209b	nedovolené nakládání s lidským embryem a lidským genomem	až na 3 léta	zákaz činnosti
210	dvojí manželství	až na 2 léta	ne
212	opuštění dítěte	6 měsíců až 3 léta	ne
213	zanedbání povinné výživy	až na 1 rok	ne
215	týrání svěřené osoby	6 měsíců až 3 léta	ne
216	únos	až na 3 léta	peněžitý trest
216a	obchodování s dětmi	až na 3 léta	peněžitý trest
217	ohrožování mravní výchovy mládeže	až na 2 léta	ne
218	podávání alkoholických nápojů mládeži	až na 1 rok	ne
218a	podávání anabolických látek mládeži	až na 1 rok	ne
221	ublížení na zdraví	až 2 léta (úmysl), až 1 rok (nedbalost)	zákaz činnosti (nedbalost)
225	rvačka	až na 6 měsíců	ne
226	ohrožování pohlavní nemocí	až na 6 měsíců	ne
227–229	nedovolené přerušování těhotenství	až na 1 rok, 1 rok až 5 let (u zakázaného způsobu)	ne
230	účast na sebevraždě	6 měsíců až 3 léta	ne
231	omezování osobní svobody	až na 2 léta	ne
235	vydírání	až na 3 léta	ne
236	omezování osobní svobody	až na 1 rok	ne
237	útisk	až na 6 měsíců	ne
238	porušování domovní svobody	až na 2 léta	peněžitý trest
239–240	porušování tajemství dopravovaných zpráv	až na 6 měsíců	ne
247	krádež	až na 2 léta	peněžitý trest, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty
248	zpronevěra	až na 2 léta	peněžitý trest, zákaz činnosti

249	neoprávněné užívání cizí věci	až na 2 léta	peněžitý trest, zákaz činnosti
249a	neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo nebytového prostoru	až na 2 léta	peněžitý trest
249b	neoprávněné držení platební karty	až na 2 léta	peněžitý trest, propadnutí věci
250	podvod	až na 2 léta	peněžitý trest, zákaz činnosti, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty
250a	pojistný podvod	až na 2 léta	peněžitý trest, zákaz činnosti, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty
250b	úvěrový podvod	až na 2 léta	peněžitý trest, zákaz činnosti
250c	provozování nepoctivých her a sázek	až na 2 léta	peněžitý trest
251	podílnictví	až na 2 léta	peněžitý trest

2.3. SHRNUTÍ

- Formy požadavku bezúhonnosti ve sledovaných právních předpisech můžeme rozlišovat na základě některých společných znaků, kterými mohou být zavinění (úmysl, nedbalost), výkon trestu odnětí svobody (nepodmíněný, podmíněčně odložen), délka uloženého trestu (do jednoho roku, přes tuto hranici) a objekt trestného činu (souvisí s předpisem upravovanou činností či se jedná o jakýkoli trestný čin).
- Požadavek bezúhonnosti obsahující vázanost na druh uloženého trestu se nejeví jako vhodný, neboť se nemusí jednat o požadavek objektivní v závislosti na širokém prostoru pro úvahu soudu stran druhu trestu.
- Negativně je možno hodnotit skutečnost, že v 31 ze sledovaných předpisů (ne celá polovina) byl požadavek bezúhonnosti vázán na trestnou činnost spáchanou v souvislosti s předpisem upravovanou činností či podnikáním – stále příliš široká definice požadavku.

- Jako zcela nevyhovující je třeba označit požadavek bezúhonnosti v případě, že jeho podrobnější definice chybí. Rovněž nevyhovující je skutečnost, že v jednom případě je požadavek bezúhonnosti podmíněn místem získání odborné kvalifikace (pouze u osob, které získaly kvalifikaci ve třetích zemích), tato úprava je diskriminační.
- Z hlediska prokazování bezúhonnosti je nejčastěji vyžadován výpis z rejstříku trestů, jehož stáří nepřesahuje tři měsíce (nejvíce případů), jeden měsíc či šest měsíců. Stáří předkládaného výpisu by bylo vhodné sjednotit, rozdílná úprava v tomto případě postrádá smysl.

3. PROPORCIONALITA POŽADAVKU BEZÚHONNOSTI VE VYBRANÝCH PRÁVNÍCH PŘEDPÍSECH

Listina základních práv a svobod řadí právo na svobodnou volbu povolání, právo podnikat či vykonávat jinou hospodářskou činnost mezi základní práva a svobody. Podmínky či omezení pro jejich výkon mohou být stanoveny pouze zákonem, za předpokladu, že se nejedná o omezení diskriminační (základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení a jejich případná zákonná omezení musí platit stejně pro všechny případy, které splňují stanovené podmínky), a zároveň za předpokladu, že je omezení šetrné k jejich podstatě a smyslu a nesměřuje k jinému účelu, než pro který bylo stanoveno.

Požadavek splnění kritéria bezúhonnosti, jakožto podmínky pro výkon určitého povolání, profese či výdělečné činnosti (podnikání) je možno kvalifikovat jako omezení základního práva. Z toho vyplývá, že tento požadavek musí splňovat veškerá výše uvedená kritéria, tedy musí být proveden předpisem s právní silou zákona, nesmí být diskriminační, musí šetřit podstatu a smysl základního práva a nesmí směřovat k jinému než stanovenému účelu.

Legálnost požadavku bezúhonnosti jako zákonné podmínky omezující výkon některých profesí či výdělečných činností je tedy třeba posuzovat s ohledem na účel takového zásahu ve vztahu k použitým prostředkům, přičemž měřítkem pro toto posouzení je zásada proporcionality, která může být nazývána zákazem nadměrnosti zásahů do práv a svobod.

Tato obecná zásada obsahuje tři kritéria posuzování přípustnosti zásahu. Prvním z nich je princip způsobilosti naplnění účelu, dle něhož musí být příslušné opatření vůbec schopno dosáhnout zamýšleného cíle, jímž je ochrana jiného základního práva nebo veřejného statku. Dále se pak jedná o princip potřebnosti, dle něhož je povoleno použití pouze nejšetrnějšího (ve vztahu k dotčeným právům a svobodám) z více možných prostředků. Třetím principem je princip přiměřenosti, dle kterého újma na základním právu nesmí být nepřiměřená ve vztahu k zamýšlenému cíli, tzn. že opatření omezující základní lidská práva a svobody nesmějí, jde-li o kolizi základního práva či svobody s veřejným zájmem, svými negativními důsledky přesahovat pozitiva, která představuje veřejný zájem na těchto usneseních.³ Výše popsany test proporcionality patří ke standardním práv-

---

³ Podrobněji viz např. Nález Ústavního soudu ze dne 13. 8. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 3/02 in Sbirka nálezů a usnesení Ústavního soudu ČR, 27, str. 177.

ním nástrojům jak evropských ústavních soudů, tak soudů mezinárodních (nadnárodních).

Pro test proporcionality, který se pokusíme provést v následujících podkapitolách, jsme vybrali tyto předpisy: zákon o rybářství, zákon o silniční dopravě a živnostenský zákon.

Výsledky testu jsou spíše informativní, neboť závazný výklad může poskytnout pouze Ústavní soud.

3.1. ZÁKON O RYBÁŘSTVÍ (Z.Č. 99/2004 SB., V PLATNÉM ZNĚNÍ)

Požadavek bezúhonnosti stanovený tímto zákonem se týká dvou skupin osob, jednak osob žádajících o povolení výkonu rybářského práva (rybáři, rybářští hospodáři, jejich zástupci a členové statutárních orgánů pokud žádá právnická osoba) a jednak osob, které se ucházejí o výkon funkce rybářské stráže.

Pro prvou skupinu osob není požadavek bezúhonnosti v zákoně podrobněji definován, z čehož je možno vyvozovat, že se jedná o bezúhonnost absolutní, která je prokazována výpisem z rejstříku trestů ne starším než tři měsíce (musí být bez záznamu). Účel uvedené úpravy není v důvodové zprávě k zákonu uveden⁴. Teoreticky je možno uvažovat o veřejném zájmu na ochraně majetku, životního prostředí, ryb a ostatních vodních živočichů. Tyto hypotetické cíle budeme předpokládat při zkoumání, zda takto formulovaný požadavek bezúhonnosti můžeme označit za vhodné, šetrné a přiměřené omezení svobody podnikání (hospodářské činnosti), tzn. podrobíme ustanovení testu přiměřenosti.

Nejprve se pokusíme o odpověď na otázku, zda je požadavek bezúhonnosti s to dosáhnout zamýšleného cíle (způsobit naplnit účel), kterým je ochrana veřejného statku (byť v tomto případě pouze hypotetická). Domníváme se, že ano.

Následně je třeba zodpovědět otázku zda je zvolený prostředek co možná nejšetrnější ve vztahu k dotčeným základním právům (princip potřebnosti). V tomto případě nelze dát kladnou odpověď, neboť prostředky zvolené k realizaci shora uvedených cílů jsou velmi „široké“ a dle našeho názoru příliš zasahují do základních práv. Zvolený prostředek bychom mohli označit za nejšetrnější k základním právům pouze v případě úpravy jeho formy tak, aby byla přesně specifikována

---

⁴ Účel zmiňované úpravy nebylo možno identifikovat ani ze stenoprotokolů při přijímání zákona. Analyzován byl rovněž předchozí zákon č. 102/1963 Sb., o rybářství, který platil do 1. 4. 2004 a jehož novelizací byl rovněž stanoven požadavek bezúhonnosti na žadatele o výkon rybářského práva. Ani v důvodové zprávě ke zmiňované novele ani ve stenoprotokolech Poslanecké sněmovny nebylo zakotvení bezúhonnosti odůvodněno.

konkrétní trestná činnost (u níž by navíc byla zřejmě patrná souvislost s omezenou činností – předmětem podnikání)⁵, jejíž spáchání v minulosti (pokud nedošlo k zahlazení odsouzení) by bylo důvodem omezení tohoto základního práva.

Další otázkou je přiměřenost újmy (v užším smyslu) na základním právu ve vztahu k zamýšlenému cíli, kterého má úprava dosáhnout. I v tomto případě nelze dát kladnou odpověď, kterou je možno odůvodnit tím, že zvolené omezení dopadá na nadbytečně velký okruh osob, resp. omezuje právo na svobodu podnikání příliš velkého okruhu osob. Uvedené negativum tedy dle našeho názoru v celkovém součtu přesahuje pozitiva tkvící v ochraně veřejného zájmu.

U druhé skupiny osob (osoby hodlající vykonávat rybářskou stráž) je již požadavek bezúhonnosti podrobněji definován a za jeho splnění je považováno předložení výpisu z rejstříku trestů (který není starší než tři měsíce) a čestného prohlášení žadatele, ve kterém se dosvědčuje, že na úseku rybářství nespáchal přestupek podle zákona o přestupcích a zároveň mu nebyla pravomocně uložena pokuta podle zákona o rybářství.

Legitimní cíl zmiňované úpravy je opět možno stanovit pouze hypoteticky (ani důvodová zpráva ani stenoprotokoly bližší odůvodnění neobsahují), a to tak, že jím je požadavek určité morální nezavadnosti osoby vykonávající funkci rybářské stráže (která je řazena mezi veřejné činitele), čímž dochází ke kolizi s právem na svobodný výběr povolání.

V daném případě je dle našeho názoru požadavek bezúhonnosti způsobilý dosáhnout výše uvedeného hypotetického cíle. Z pohledu šetrnosti k omezovaným právům je možno rovněž s požadavkem souhlasit a také újma na základním právu je dle našeho názoru přiměřená ve vztahu k zamýšlenému cíli. V tomto případě shledáváme požadavek bezúhonnosti v souladu se zákonem.

3.2. ZÁKON O SILNIČNÍ DOPRAVĚ (Z. Č. 111/1994 SB., V PLATNÉM ZNĚNÍ)

Zákon stanoví podrobnější podmínky pro podnikání v oblasti silniční dopravy. Rozlišuje mezi odbornou způsobilostí a dalšími předpoklady, mezi které řadí mj. podmínku bezúhonnosti vyskytující se v několika formách (buď samostatně, nebo jako součást dobré pověsti či spolehlivosti) dle druhu upravované činnosti.

---

⁵ Nejlépe dle objektu trestného činu, tedy dle zájmu chráněného trestním zákonem. V daném případě by se zejména jednalo o trestnou činnost související s výkonem rybářského práva jako předmětem podnikání.

Zákon předně stanoví podmínky pro provozování silniční dopravy pro cizí potřeby. V tomto případě musí podnikatel splnit podmínku dobré pověsti, jejíž složkou je bezúhonnost definovaná odkazem na příslušná ustanovení živnostenského zákona⁶. Podmínka bezúhonnosti se následně týká i jeho zaměstnanců – řidičů v případech, kdy provozuje autobusovou dopravu, mezinárodní nákladní dopravu (pokud se provozuje nákladním vozidlem o celkové hmotnosti vyšší než 7,5 tuny) a taxislužbu (v tomto případě musí být i spolehliví – zjednodušeně řečeno jim nesměl být uložen trest zákazu činnosti dle trestního zákona a dále se nesměli dopustit přestupku dle zákona o přestupcích a dle živnostenského zákona).

Ve všech případech se bezúhonnost prokazuje výpisem z rejstříku trestů ne starším než tři měsíce. Výše popsanou úpravu zákonodárce v důvodové zprávě odůvodňuje odkazem na právo Evropského společenství,⁷ čímž vytváří s ohledem na terminologickou nejednotnost značné nejasnosti. Výše uvedené je možno zjednodušit tak, že bezúhonnost je nezbytnou podmínkou jak podnikání ve shora uvedených oborech silniční dopravy, tak i přijetí na místa řidiče u takto podnikajících osob. Problematickým se jeví různá forma požadavku bezúhonnosti především na zaměstnance podnikatele (řidiče taxislužby a řidiče autobusové a kamionové přepravy).

Cílem této úpravy je bezpečnost a ochrana oprávněných zájmů uživatelů služeb poskytovaných podnikateli v oblastech upravených tímto zákonem a jejich zaměstnanci⁸. Proto je třeba dále zkoumat, zda shora formulované omezení svobody podnikání (požadavek bezúhonnosti) je omezením přiměřeným, šetrným a vhodným.

Z hlediska vhodnosti použitého omezení (resp. z hlediska způsobilosti naplnění účelu) je třeba zodpovědět na otázku zda je požadavek bezúhonnosti schopen dosáhnout zamýšleného cíle, jímž je ochrana jiného základního práva nebo veřejného statku. V daném případě bude odpověď kladná.

Druhá otázka se bude týkat šetrnosti zvoleného prostředku k dotčenému základnímu právu. I zde je možno odpovědět kladně, i když se vyskytuje značné

---

⁶ § 6 odst. 1 písm. c) ve spojení s odst. 2 zákona č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon, v platném znění.

⁷ Na Směrnici Rady č. 74/561/EHS a Směrnici Rady č. 74/562/EHS – které byly v roce 1996 zrušeny a nahrazeny Směrnicí Rady č. 96/26 ES. Jako problematické se v tomto světle jeví používání pojmů spolehlivost, dobrá pověst a bezúhonnost. V důvodové zprávě k zákonu se hovoří o spolehlivosti (dobré pověsti), Směrnice Rady č. 96/26 ES hovoří o dobré pověsti (kterou nesplňuje osoba odsouzená pro závažný trestný čin, včetně trestných činů obchodní povahy, nebo osoba odsouzená pro závažné a opakované porušování platných předpisů týkajících se pracovněprávních předpisů či silniční dopravy), zákon o silniční dopravě používá vedle shora uvedených termínů i podmínku bezúhonnosti.

⁸ Za další cíle úpravy je možno dle Směrnice Rady 96/26 ES označit „účinné ozdravení trhu“.

množství faktorů svědčících spíše pro odpověď zápornou (mezi tyto faktory je možno řadit terminologickou nejednotnost s ohledem na Směrnici Rady 96/26 ES, zpřísnění zákonné úpravy nad rámec Směrnice a rozdílné zacházení mezi řidiči taxislužby a řidiči autobusové a kamionové dopravy).

Posledním zkoumaným kritériem je přiměřenost újmy způsobené omezením jednoho práva ve vztahu k zamýšlenému cíli. I v tomto případě bude odpověď kladná, neboť pozitivum úpravy tkívá v ochraně výše specifikovaného veřejného zájmu převažuje nad negativem, za které je možno označit omezení práva na svobodu podnikání.

Uvedenou úpravu je možno označit jako v souladu s ústavním pořádkem. Přetrvávajícím problémem je však praktická situace na trhu práce v oblastech silniční dopravy, kdy dochází k extenzivnímu výkladu podmínky bezúhonnosti, jejíž splnění vyžadují zaměstnavatelé (podnikatelé v oblasti silniční dopravy) i po uchazečích o např. pozici řidiče ve vnitrostátní přepravě (i u podnikatelů podnikajících pro vlastní potřebu).

3.3. ŽIVNOSTENSKÝ ZÁKON (Z.Č. 455/1991 SB., V PLATNÉM ZNĚNÍ)

Živnostenský zákon stanoví podmínky, jejichž splnění je nezbytné pro získání živnostenského oprávnění, umožňujícího vykonávat podnikatelské aktivity v dané oblasti. Tyto podmínky je možno považovat za omezení základního práva na svobodu podnikání, a proto je třeba dále podrobněji zkoumat účel (cíl) tohoto omezení, způsoblost naplnění účelu, šetrnost k základním právům a svobodám a přiměřenost případné újmy způsobené omezením ve vztahu k zamýšlenému cíli.

V dalším textu zaměříme pozornost pouze na podmínku bezúhonnosti, kterou živnostenský zákon řadí mezi všeobecné podmínky pro provozování živnosti.⁹ U některých koncesovaných živnostech se dále podmínka bezúhonnosti vztahu-

---

⁹ § 6 odst. 2 živnostenského zákona:

- „Za bezúhonného se pro účely tohoto zákona nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen
- a) k nepodmíněnému trestu odnětí svobody pro trestný čin spáchaný úmyslně, ať již samostatně nebo v souběhu s jinými trestnými činy, a byl mu uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání nejméně jednoho roku,
  - b) pro trestný čin spáchaný úmyslně, jehož skutková podstata souvisí s podnikáním a na který se nevztahuje písmeno a), nebo
  - c) pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, jehož skutková podstata souvisí s předmětem podnikání, pokud se na něho nehledí, jako by nebyl odsouzen.“

je i zaměstnance podnikatele.¹⁰ Ve všech případech je bezúhonnost prokazována výpisem z evidence rejstříku trestů ne starším než tři měsíce¹¹.

Dle důvodové zprávy je cílem úpravy především ochrana práv jiných osob s ohledem na zvýšení důvěryhodnosti živnostníků (preventivně zabezpečit, aby se tyto osoby nedopouštěly trestné činnosti). Především je tedy třeba vycházet z dosavadních zkušeností s trestnou činností, které se takto podnikající osoby dopouštěly. Dle stenoprotokolů Poslanecké sněmovny z přijímání novely živnostenského zákona č. 356/1999 Sb. se původní úprava ukázala jako příliš liberální, a proto bylo nutno „zprísnit a zpřesnit požadavky na bezúhonnost podnikatele tak, aby se účinněji zamezil přístup do podnikání osobám odsouzeným pro závažné trestné činy.“

První otázkou, která v daném případě vyvstává, je posouzení, zda je požadavek bezúhonnosti schopen (způsobilý) dosáhnout zamýšleného cíle, jímž je v tomto případě veřejný zájem spočívající v ochraně práv jiných osob (zamezení opakované trestné činnosti ze strany živnostníků), jehož intenzita a povaha může legitimovat paušální omezení svobody podnikání. Dle našeho názoru je způsobilost dosažení legitimního cíle v daném případě převážně splněna.

Dále je třeba zvažovat potřebnost tohoto omezení, resp. jeho šetrnost ve vztahu k dotčené svobodě podnikání. Jako ideální se z tohoto pohledu jevila úprava předešlá, která více akcentovala vázanost bezúhonnosti na předmět podnikání. Její nevýhodou však byl příliš velký prostor pro úvahu živnostenského úřadu ohledně posuzování obavy z případné recidivy trestné činnosti. Dle důvodové zprávy k novele se tato (šetrnější) úprava neosvědčila a docházelo k nárůstu trestné činnosti páchané osobami podnikajícími na základě živnostenského zákona. V daném případě je možno podmínku považovat za převážně splněnou, i když nelze opomenout, že ochrana před trestnou činností podnikajících osob nemůže být primárním cílem živnostenského zákona. Z tohoto pohledu by bylo vhodné zvažovat, zda daného cíle efektivněji nedosáhne zpřísnění trestněprávních sankcí, které by bylo možno považovat i za opatření šetrnější ve vztahu k právu na svobodu podnikání, popřípadě i zefektivnění systému živnostenských kontrol.

---

¹⁰ Nákup, prodej, půjčování, vývoj, výroba, opravy, úpravy, uschovávání, skladování, přeprava, znehodnocování a ničení bezpečnostního materiálu, taxislužba, poskytování technických služeb k ochraně majetku a osob, služby soukromých detektivů a vedení spisovny.

¹¹ Původní podmínka bezúhonnosti, která přihlížela hlavně k trestné činnosti související s podnikáním a k případné obavě z recidivy, byla novelou č. 356/1999 Sb. upravena „s ohledem na její současnou obvyklou úpravu v českém právním řádu ve vazbě na pravomocné odsouzení pro trestný čin spáchaný úmyslně, přičemž je rozlišen důsledek pravomocného odsouzení pro trestný čin podle jeho závažnosti“ do současné podoby. Důvodem tohoto postupu byl zejména příliš velký prostor pro subjektivní úvahu správního orgánu.

Z hlediska přiměřenosti posuzovaného omezení, tedy z hlediska přiměřenosti újmy způsobené omezením svobody podnikání ve vztahu k pozitivům, za která je možno považovat veřejný zájem na zvýšení ochrany jiných osob před trestnou činností páchanou osobami podnikajícími na základě tohoto zákona, je možno použité omezení označit za přiměřené.

Podmínku bezúhonnosti v živnostenském zákoně je možno považovat za v souladu s ústavním pořádkem ovšem s výše uvedenými výhradami.

3.4. SHRNUTÍ

- Požadavek bezúhonnosti, jakožto podmínky, jejíž splnění je nezbytné pro výkon zaměstnání či podnikání v určité oblasti, je možno považovat za omezení ústavně zaručených práv a svobod.
- Legálnost požadavku je vždy třeba posuzovat s ohledem na účel takového zásahu ve vztahu k použitým prostředkům, přičemž měřítkem pro toto posouzení je zásada proporcionality, kterou je možno nazvat zákazem nadměrnosti zásahů do práv a svobod.
- Zásada proporcionality obsahuje tři základní kritéria posuzování přípustnosti zásahu (omezení) – princip způsobilosti naplnění účelu (dle něhož musí být příslušné opatření vůbec schopno dosáhnout zamýšleného cíle, jímž je ochrana jiného základního práva nebo veřejného statku), princip potřeby (dle něhož je povoleno použití pouze nejšetrnějšího ve vztahu k dotčeným právům a svobodám z více možných prostředků) a princip přiměřenosti (dle kterého újma na základním právu nesmí být nepřiměřená ve vztahu k zamýšlenému cíli).
- Jako nejproblematictější při provádění testu proporcionality se jeví identifikace cíle, kterého má požadavek bezúhonnosti dosáhnout. U všech v této kapitole posuzovaných předpisů byl požadavek bezúhonnosti odůvodněn spíše sporadicky (i když byly detailně zkoumány důvodové zprávy a stenoprokoly z jednání Poslanecké sněmovny), což můžeme u tak závažného omezení považovat za výrazný nedostatek.

4. DOPADY POŽADAVKU BEZÚHONNOSTI NA TRH PRÁCE

Text je zaměřen především na praktické dopady požadavku bezúhonnosti na pozice či profese na trhu práce, u nichž není bezúhonnost explicitně stanovena v zákonných předpisech jako podmínka pro jejich výkon. První z podkapitol je zaměřena zejména na pracovní inzerci a četnost výskytu požadavku bezúhonnosti, který je možno hodnotit jako v rozporu s právními předpisy. Druhá podkapitola se týká především možností obrany uchazečů o zaměstnání proti tomuto jednání.

4.1. DOPADY POŽADAVKU BEZÚHONNOSTI NA UCHAZEČE O ZAMĚŠTNÁNÍ

Poradna pro občanství/občanská a lidská práva opakovaně prováděla analýzu pracovní inzerce z hlediska četnosti výskytu diskriminační inzerce.¹² Požadavek zaměstnavatele stran bezúhonnosti uchazeče o zaměstnání byl jedním ze sledovaných diskriminačních důvodů. Četnost výskytu tohoto požadavku bylo poměrně vysoká a činila necelých 16 % inzerátů označených jako závadných. Tomuto napovídají i praktické poznatky a zkušenosti nevládních organizací a úřadů práce, tedy institucí, které jsou s uchazeči o zaměstnání v každodenním styku při řešení prakticky neřešitelného – nalezení vhodného zaměstnání pro osoby pravomocně odsouzené po vykonání uloženého trestu.

Požadavek bezúhonnosti se nejvíce vyskytuje u skupin povolání řazených do páté až deváté třídy podle mezinárodně používaných tříd klasifikace zaměstnání (KZAM). Jedná se zejména o tyto skupiny profesí: provozní pracovníci ve službách a v obchodě (5. třída), kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a příbuzných oborech (6. třída), řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé a opraváři (7. třída), obsluha strojů a zařízení (8. třída), pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (9. třída). Obecně je možno konstatovat, že čím nižší kvalifikace je na pracovní pozici vyžadována (a čím nižší je míra odpovědnosti na dané pozici), tím četnější je požadavek na doložení bezúhonnosti (nejlépe výpisem z rejstříku trestů zcela bez záznamu).

Charakteristika skupiny zaměstnanců, u kterých je požadavek bezúhonnosti vyžadován, je dána právě kvalifikačními požadavky na výše uvedené skupiny po-

---

¹² Kompletní výsledky analýzy je možno nalézt v publikaci Diskriminace v pracovní inzerce, Poradna pro občanství/občanská a lidská práva, 2007, www.zamestnani.diskriminace.cz/dt-publikace/diskriminace_v_pracovni_inzerce.pdf

volání. Jedná se spíše o osoby buď vyučené v různých oborech, nebo o osoby zcela bez kvalifikace se základním vzděláním. Ze statistik Vězeňské služby vyplývá, že tato skupina osob je zároveň nejvíce zastoupena v zařízeních výkonu trestu, tudíž je i nejvíce postižena požadavkem bezúhonnosti při hledání zaměstnání po výkonu trestu odnětí svobody.

Kritéria legitimacy požadavku doložení bezúhonnosti uchazeče o zaměstnání je dle našeho názoru nutno posuzovat striktně individuálně dle nabízené pozice. Vždy je žádoucí provést test proporcionality (přiměřenosti v širším smyslu) trestné činnosti spáchané uchazečem o zaměstnání v minulosti ve vztahu k náplni a povaze zaměstnání, o které se tato osoba uchází. Na jedné straně je tedy možno tvrdit, že kde zákon u konkrétního pracovního postu nepožaduje doložit bezúhonnost, nelze ji po uchazeči o zaměstnání požadovat, na straně druhé je však možno rovněž tvrdit, že doložení bezúhonnosti lze legitimně požadovat na všechny tyto pracovní posty. Požadavek bezúhonnosti by měl být proto vždy přiměřený, měl by sledovat legitimní cíl zaměstnavatele, neměl by narušovat princip rovnosti a zákazu diskriminace¹³ a nepřiměřeně tak zasahovat do základních práv a svobod uchazeče o zaměstnání (včetně akceptace svobodné volby povolání a svobody podnikání, které mohou být v odůvodněných případech přiměřeně omezeny pouze zákonnou normou).

Jaké jsou jiné možné způsoby přiměřeného doložení bezúhonnosti bez předkládání rejstříku trestů v těchto případech? V zásadě je možno hovořit o dvou alternativách. Za prvé se jedná o úplné upuštění od požadavku doložit bezúhonnost na některé zejména nekvalifikované „dělnické“ posty. Možností druhou je nahrazení požadavku předložením rejstříku trestů například čestným prohlášením, že uchazeč nespáchal „specifické“ trestné činy v souvislosti s prací, o kterou se uchází. Sankcí za nepravdivé uvedení údajů v tomto čestném prohlášení by byla možnost zaměstnavatele okamžitě rozvázat pracovní poměr (obdobný princip je zakotven i v pracovním právu SRN)¹⁴.

---

¹³ Základní rámec tohoto zákazu můžeme nalézt v Listině základních práv a svobod. Podrobněji je rozvinut (především na základě směrnic ES) i v zákoníku práce (z.č. 262/2006 Sb., v platném znění), např. § 16 stanoví, že v pracovněprávních vztazích je zakázána jakákoliv diskriminace, ust. § 30 odst. 2 dále zakotvuje zásadu přiměřenosti požadování informací zaměstnavatelem před uzavřením pracovního poměru, kterou je možno dle našeho názoru použít i na požadavek doložení bezúhonnosti („Zaměstnavatel smí vyžadovat v souvislosti s jednáním před vznikem pracovního poměru od fyzické osoby která se u něj uchází o práci, nebo od jiných osob jen údaje, které bezprostředně souvisejí s uzavřením pracovní smlouvy).

¹⁴ Právní úprava v SRN je v této oblasti podstatně komplexnější než právní úprava v ČR. V podstatě se dá shrnout tak, že zaměstnavatel má právo požadovat údaje o bezúhonnosti uchazeče o zaměstnání pouze v případech, že údaj o bezúhonnosti souvisí s povahou vykonávané práce. V tomto

Dopady nelegitimních požadavků bezúhonnosti na uchazeče o zaměstnání jsou velmi výrazné, a to nejenom na samotné (odmítnuté) uchazeče, ale i na celou společnost. Tyto dopady můžeme rozlišovat ve dvou rovinách, jednak v rovině materiální – náklady na hmotné zabezpečení a sociální dávky vyplácené těmto osobám, ekonomické ztráty z faktu, že neprodukují pro společnost žádné hodnoty, náklady na opětovné uvěznění těchto osob, škody případně způsobené jejich trestnou činností,¹⁵ a jednak v rovině nemateriální – mnohdy oprávněné pocity, že odmítnutí uchazeči jsou za svou trestnou činnost opětovně trestáni, nemožnost jejich důstojného se začlenění do společnosti, strádání obětí trestných činů (spáchaných v důsledku recidivy).

4.2. MOŽNOSTI OBRANY UCHAZEČŮ O ZAMĚŠTNÁNÍ

V případech požadavku zaměstnavatele na doložení bezúhonnosti na nabízenou pozici, která je spojena jen s minimální mírou odpovědnosti, jsou možnosti obrany uchazeče o zaměstnání proti tomuto jednání v podstatě dvojí a ani jednu z nich není možno z pohledu možnosti nápravy nevyhovující situace hodnotit jako optimální.

První z těchto variant je podání stížnosti na příslušný úřad práce. Jako výhody této možnosti je možno uvést finanční dostupnost (není zpoplatněna), rychlost a jednoduchost podání. Mezi nevýhody je možno řadit skutečnost, že stěžovatel není v tomto případě účastníkem řízení a nemůže tak ovlivňovat případné šetření úřadu práce (nemá k dispozici opravný prostředek). Z toho vyplývá, že se v tomto řízení nemůže domáhat uspokojení svých individuálních nároků, neboť pokud úřad práce po provedeném šetření shledá u zaměstnavatele pochybení, vyzve ho k odstranění zjištěných nedostatků a může mu případně i uložit finanč-

---

případě je uchazeč o zaměstnání povinen poskytnout pravdivou informaci pod sankcí možného rozvázání pracovního poměru v případě, že by zaměstnavatel zjistil opak. V případech, kdy zaměstnavatel vyžaduje údaj o bezúhonnosti uchazeče o zaměstnání bez toho, aniž by tento údaj souvisel s povahou zaměstnání, může uchazeč beztrestně poskytnout jakýkoli (byť i smyšlený) údaj. Souvislost požadavku bezúhonnosti s povahou práce závazně následně posuzuje pracovní soud v případech sporů o neplatnost rozvázání pracovního poměru v těchto případech.

¹⁵ Zkušenosti z praxe ukazují určitou relevanci hypotézy, že možnosti nalezení zaměstnání pro osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody jsou díky požadavku bezúhonnosti na většinu pozic (i s minimální mírou odpovědnosti) takřka nulové. Tato situace následně může ovlivňovat recidivu trestné činnosti zejména u majetkových trestných činů. Přesnou míru tohoto vlivu však zatím není možné kvantifikovat především z důvodu nedostatečného množství relevantních statistických údajů.

ní postih. Individuálních nároků se stěžovatel následně musí domáhat soudní cestou.

Druhou z nabízených variant nápravy je soudní žaloba na ochranu osobnosti z důvodu rozdílného zacházení v přístupu k zaměstnání. Výhodou tohoto řešení je možnost domáhat se uspokojení individuálních nároků uchazeče o zaměstnání (žalobce může být i finančně odškodněn). Mezi nevýhody je možno řadit finanční nákladnost (soudní poplatek za podání žaloby – možno požádat o osvobození od povinnosti ho hradit, náklady za právní zastoupení – v případě úspěchu ve věci hradí protistrana a naopak v případě neúspěchu je třeba uhradit i náklady protistrany), zdoluhavost, složitost podání vyžadující služby advokáta a nejistota stran výsledku sporu.

Obě výše navrhované možnosti nápravy spojuje společný prvek, kterým je absence výslovné právní úpravy požadavku bezúhonnosti v evropské antidiskriminační legislativě jako jednoho z možných diskriminačních důvodů.¹⁶

Jako určitou další hypotetickou strategii je možno navrhnout stížnost Úřadu pro ochranu osobních údajů v případech, kdy si zaměstnavatel ponechává výpis z rejstříku trestů odmítnutého uchazeče. Údaje o případné bezúhonnosti uchazeče o zaměstnání jsou považovány za údaje citlivé a nakládání s nimi podléhá velmi přísnému režimu¹⁷.

4.3. SHRNUTÍ

- Požadavek bezúhonnosti se v pracovní inzerci nejvíce vyskytuje u méně kvalifikovaných (či nekvalifikovaných) pracovních pozic s menší stupněm odpovědnosti. Právě u těchto pozic je ho možno nejčastěji označit za nelegitimní.
- Dopady požadavku bezúhonnosti jsou velmi závažné, jednak ekonomické (dávky a případné podpory v nezaměstnanosti, náklady spojené s případnou trestnou činností) a jednak nemateriální újma spojená s obtížným začleněním do společnosti.

---

¹⁶ Na rozdíl např. od legislativy některých australských států, kde již je rozdílné zacházení v přístupu k zaměstnání z důvodu záznamu v rejstříku trestů („nepodstatného záznamu v rejstříku trestů“ – „irrelevant criminal record“) považováno za diskriminační.

¹⁷ Podrobněji viz zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, v platném znění.

- Mezi prostředky nápravy nevyhovujícího stavu můžeme zařadit podání stížnosti příslušnému úřadu práce nebo podání žaloby na ochranu osobnosti. Ani jedna z těchto možností není prosta rizik spojených kromě jiného i s tím, že neoprávněný požadavek výpisu z rejstříku trestů není možno zahrnout mezi zvláštní diskriminační důvody v oblasti přístupu k zaměstnání.

5. NÁVRHY A DOPORUČENÍ

Kapitola je zaměřena na doporučení změn, které by měly vést k nápravě nevyhovujícího stavu v oblasti požadavku bezúhonnosti kladeného na uchazeče o zaměstnání na trhu práce. Jedná se zejména o shrnutí předešlých kapitol a z toho plynoucí návrhy systémových změn v legislativní oblasti.

Z hlediska výskytu požadavku bezúhonnosti na trhu práce můžeme rozlišovat zaměstnanecké profese či oblasti podnikání, kde je bezúhonnost přímo vyžadována zákonnou nornou regulující daný obor, a profese, kde je bezúhonnost v praxi vyžadována zaměstnavateli nad rámec případné zákonné normy regulující příslušnou oblast výdělečné činnosti.

V situacích, kdy je požadavek bezúhonnosti vyžadován zákonnou nornou se můžeme setkat s těmito okruhy problémů:

- ▶ nadměrná četnost výskytu požadavku bezúhonnosti v českém právním řádu a z toho plynoucí nadměrná regulace trhu práce pro osoby nesplňující tento požadavek,
- ▶ opakující se nepřiměřenost požadavku, kdy v mnoha případech není možno dohledat cíle, které zákonodárce touto úpravou sledoval (tyto normy by neobstály v testu proporcionality, který by prováděl Ústavní soud v případě žaloby, jejímž předmětem by byl nadměrný zásah omezení do základních lidských práv a svobod),
- ▶ vzájemný nesoulad požadavku bezúhonnosti v jednotlivých normách (např. řidič taxislužby musí mj. doložit, že se opakovaně nedopustil přestupku podle zákona o silničním provozu, ale např. dopravní policista nikoliv),
- ▶ řazení požadavku bezúhonnosti pod odbornou kvalifikaci, a nikoli pod širší předpoklady pro výkon povolání (podnikatelských aktivit).

V případech, kdy se požadavek bezúhonnosti v příslušné normě nevyskytuje, ale přesto je možné se s ním v praxi setkat, existují tyto problematické okruhy:

- ▶ opět nadměrná četnost výskytu požadavku, zejména u méně kvalifikovaných nebo zcela nekvalifikovaných pracovních pozic, z čehož vyplývají výrazné negativní dopady na trh práce (na zvláště zranitelnou nemalou skupinu uchazečů o zaměstnání),
- ▶ z předchozího bodu rovněž vyplývají značné materiální i nemateriální újmy způsobené požadavkem nejenom uchazečům o zaměstnání, ale i celé společnosti (sociální dávky, případná recidiva, aj.).

S ohledem na výše uvedené doporučujeme následující legislativní změny:

- Podrobení požadavku bezúhonnosti v právních normách testu proporcionality a jeho případné zrušení či korekce tam, kde není v souladu s ústavním pořádkem.
- Zvýšení ochrany uchazečů o zaměstnání v pracovněprávních předpisech – zaměstnavatel by mohl po uchazeči o zaměstnání požadovat doložení případné bezúhonnosti čestným prohlášením (a nikoliv výpisem z rejstříku trestů). Uchazeč o zaměstnání by byl povinen uvést pouze případnou trestnou činnost, jejíž skutková podstata by souvisela s povahou nabízené práce. Pokud by se údaje v čestném prohlášení ukázaly jako nepravdivé, mohlo by dojít ze strany zaměstnavatele k okamžitému rozvázání pracovního poměru. Souvislost trestné činnosti s jednotlivými profesemi by případně posuzoval soud.
- Novelizovat úpravu zahlazování odsouzení v trestním zákoně tak, že by došlo ke zkrácení lhůt, po jejichž uplynutí bylo možno požádat o zahlazení odsouzení (popř. i stanovit určitou fikci zahlazení v trestní řádu – k zahlazování by docházelo z úřední povinnosti).¹⁸

---

¹⁸ Návrh jedné z možných novelizací oblasti zahlazování odsouzení v trestním zákoně a trestním řádu je možno nalézt na stránkách www.diskriminace.info/dz-odsouzeni/legislativa.phtml.